

VÁROSUNK

GYOMAENDRŐD

fi keresztény nemzeti gondolat hírnöke

Ára: 150 Ft

XV. évfolyam 11. szám

* Társadalmi, kulturális, hagyományörző folyóirat *

2008. november

A tartalomból:

Jubiláló házaspárok - 4. oldal

Iskolaköztaláló a Szent Gellértben - 9. oldal

A hunyai versfaragó I.
Kakas bácsi nótái - 10. oldal

Itt járt a pilznoi
Sokolanie népi együttes - 12. oldal

Tanyai iskolák emlékezete I. - 15. oldal

'56-os ünnepség Gyomaendrődön

Az idén is méltó módon ünnepelt városunk október 23-án. A városi ünnepség 9 órakor ünnepi szentmisével kezdődött az endrődi templomban. Iványi László tb. kanonok, plébános beszédében rámutatott arra, hogy a szabadság isteni ajándék is, melyet meg kell szerezni. Ezért harcoltak a világszerte 100 millió áldozatot követelő kegyetlen rendszer ellen 1956-ban. A szentmise után a Hősök terén a Rózsahegy Kálmán Kistérségi Általános Iskola diákjainak lélekemelő megemlékezése következett. Ezután Dr. Erdész Ádám, a Békés Megyei Levéltár igazgatójának ünnepi beszéde hangzott el. Ezt a beszédet most teljes egészében szó szerint leközöljük. Nem rövid, de érdemes végigolvasni. Az ünnepséget köszörszítés zárta.

Hölgyeim és Uraim,
Tisztelt Ünneplők!

Minden nemzet történetében vannak kiemelkedő történelmi pillanatok. Olyan pillanatok, amelyeknek emléke nemcsak a könyvtárakban őrzött vaskos könyvekben, az iskolai történelemkönyvekben vannak ott, hanem ott vannak a nemzedékek emlékezetében, ott vannak az emberek szívében. A mi 19-20. századi törtéletünkben két ilyen pillanat is volt, az egyik 1848-49, a másik 1956.

1848 történetét pontosan ismerjük, a kisiskolások is tudják, hogyan vonultak a márciusi ifjak a Pilvaxtól a Múzeumhoz, ismerjük az egész történetet egészen Világosig, és utána is. De nemcsak a történeti eseményt tartjuk számon, hanem tudjuk azt, hogy mit jelentett a magyar nemzetnek 1848-49 emléke. Milyen kohéziós erőt teremtett, milyen összetartást és bizalmat a magyarok között. Amerre magyarok elvetőd-

folytatás a 9. oldalon

Hírek innen-onnan és házunk tájáról

Tisztelt Véradók!

A Magyar Vöröskereszt véradást szervez az endrődi városrészben.

Véradás helye: Endrőd, Blaha u. 21. Községi Ház
Ideje: 2008. november 24. (hétfő) 8-11-ig
Véradók felvétele: 8-10.30-ig
Személyi igazolványt és TAJ kártyát feltétlenül hozzanak magukkal!
Jöjjen el és segítsen!

OPERETTKIRÁLY Endrődön

Hídvégi Miklós rendező tollából:

„Minden ötödik percben a világon valahol felcsendülnek Kálmán Imre melódiái. Úgy gondoljuk, hogy a mai magyar művészeknek nemcsak hagyományörző kötelességük, hanem érdekük és kíváncságuk, hogy bemutassák Önöknek az OPERETTKIRÁLY c. új magyar operettet. Ebben az operettben felcsendülnek a legismertebb Kálmán-melódiák, és kissé rendhagyó módon a fellépő művészek, egyenként több szerepet is alakítanak. A színdarab Kálmán Imre életét mutatja be, hiteles, megtörtént események alapján. Az előadás külföldön már nagy sikert aratott, Magyarországon ősbemutatóként látható, ez egyedülálló a magyar operett jelenkori történetében.”

Az előadás főszereplője: Pitti Katalin

További szereplők:

Kiszely Zoltán, Merényi Nicolette Balogh László, Füsti Molnár Béla, Pohly Boglárka

Tisztelt Nézőink!

Szeretettel és Tisztelettel várjuk Önöket az OPERETTKIRÁLY előadásaira, és bízunk benne - ha megtisztelnak minket jelenlétükkel -, kellemes és sokáig emlékezetes színházi estében lesz részesük.”

Az előadás ideje és helye. 2008. november 8-án, szombaton este 8-órától az Endrődi Községi Házban, a felújított emeleti nagyteremben

Belépő: elővetelben 2.000,-Ft/fő, a helyszínen 2.200,-Ft/fő
Jegyek vásárolhatók az Endrődi Községi Ház irodájában munkanapokon 8-tól délután 4-óráig (Endrőd, Blaha Lujza u. 21. telefonszám: 06-66/386-917)

Sikeres volt az Egészségnap Endrődön

Sikeres a volt az idei, immáron harmadik alkalommal megrendezett Kor Kontroll Társaság Nyílt Napja Gyomaendrődön. Az Egészségnapnak most is az Endrődi Községi Ház adott otthont. Több mint 300-an voltak kíváncsiak a stresszmentes életre, az egészséges életmódra. A szakma kiválóságai beszéltek arról, hogyan előzhetjük meg a szív és érrendszeri betegségeket. A földszinten különböző szűrővizsgálatokra került sor (ami teljesen ingyenes volt mindenkinek). Az udvaron felállított sátrak alatt finom bográcsgulyást lehetett fogyasztani. A programot színesítette Karda Bea vidám műsora és a mazsorettesek tánca. A végén nagyon sok tombola került kisorsolásra. Tombolajegy eladásból összesen 148ezerFt gyűlt össze arra, hogy pingpong-asztalt vásárolhassunk a Községi Háznak, a fiatalok részére. Szeretnénk megköszönni mindazoknak a munkáját, akik a nap megrendezéséért, az épület belső felújításáért tettek. Köszönjük szépen áldozatos munkájukat és nagylelkű anyagi támogatásukat. (A következő számunkban részletes beszámolunk a történetéről.)

az Endrődi Községi Ház dolgozó

AZ ENDRŐDI KÖZÖSSÉGI HÁZ NOVEMBERI PROGRAMJA

November 8-án Operett est, este 8 órától. Rendező: Hídvégi Miklós, Főszereplő: Pitti Katalin, további szereplők: Kiszely Zoltán, Merényi Nicolette, Balogh László, Füsti Molnár Béla, Pohly Boglárka.

Ez a bemutató ősbemutató lesz, hisz Magyarországon itt fogják bemutatni először. Jegyek elővetelben 2.000.- Ft-ért a Községi Házban korlátozott számban még kaphatók.

November 15-én este Gazdakör vacsora, november 22-én Katalin bál a Barátság klub rendezésében. December 5-én Hangya Levi és Tücsök Peti műsora kisiskolásoknak és óvodásoknak mikulás nappal egybekötve. December 6-án Cukorbeteg Klubjának ebédeje.

A Cukorbeteg Gyomaendrődi Klubja ezúton köszöni meg az adófizetőknek a felajánlott 1%-ból kapott 30988Ft-ot, melyet szakmai anyagra és működésre fordított.

GYOMAENDRÖDÖN MEGALKULT A JOBBIK ALAPSZERVEZET

A Jobbik Magyarországért Mozgalom folyamatosan erősödik. Nincs olyan nap, hogy az országba sorra-másra ne alakulna meg helyi szervezet. Városunkban is megtörtént az alapszervezet létrehozása. Az alakuló ülésen Szabó Gábor országos pártigazgató, megyei szinten Szabóné Kocziha Tünde, a szarvasi jobbik alapszervezettől Samu Tamás Gergő képviseltette magát. Miután Szabó Gábor pártigazgató ismertette a jobbik programját, a mozgalom céljait, és feladatait, szavazással megválasztották a gyomaendrődi párt helyi vezetőjét Klimaj Zsolt személyében. A Jobbikhoz igen szoros szálak fűzik a Magyar Gárdát, így itt említjük meg, hogy október 25-én a Hősök terén a Magyar Garda tagjai között ismételt volt egy gyomaendrődi, Kósa Árpád személyében, akit gárdistává avattak.

A Jobbik Magyarországért Mozgalom Gyomaendrődi Alapszervezete és a Magyar Garda helyi szervezetének valamennyi tagja köszönetét fejezi ki mindazoknak a támogatóknak, akik önzetlenül anyagi támogatásukkal segítették az október 23-i koszorúzási ünnepséget.

HIRDESSEN ÖN IS LAPUNKBAN!

Önnnek joga van tudni...

hogy miről döntött a Képviselő-testület október hónapban

❖ Helyi adók tételeinek emelése

Az eltelt 4 év távlatában 2005. január 1. napjával volt általános adótétel emelés. Akkor mintegy 17%-os, majd 2007-ben 10%-os adóemelés történt. 2009. január elsejétől az alábbi adónemekben várható emelés.

Építményadó

Mértéke a helyi rendelet szerint függ attól, hogy az építmény milyen célt szolgál, a településen hol helyezkedik el és mekkora a hasznos alapterülete. A jelenlegi legkisebb adótétel 230 Ft/m²/év, a legmagasabb adótétel: 620 Ft/m²/év, az adóemelés mértéke 10%.

Az iparüzési tevékenység célját szolgáló épületek vonatkozásában viszont nem javasolt az adó emelése egy korábban biztosított kedvezmény megszűnése végett.

Telekadó

A telekadó mértéke szintén több tényezőtől függ, egyrészt attól, hogy építési, üdülő, vagy egyéb telek, másrészt attól milyen a közművesítése, mekkora a területe. A legkisebb adótétel 4 Ft/m²/év, a legmagasabb adótétel 200 Ft/m²/év. Beépítetlen üdülőtelek adótételében 20%-os emelés, míg nagyobb tehernövekedés (100%-os) várható a belterületi Dobó utca közművesített telkein, a Zöldlapon, valamint az Újkertsoron is.

Magánszemélyek kommunális adója

Ez az adó is több tényezőtől függ, egyrészt az ingatlan településen belüli elhelyezkedésétől, másrészt a hasznos alapterületétől. A legkisebb adómérték 2400,-Ft/év, a legnagyobb adómérték 8700,-Ft/év. A tervezett adóemelés mértéke differenciált, belterületen 10%, külterületen 5%.

Idegenforgalmi adó

Utójára 2006. január 1-én történt emelés, mellyel az akkori törvényi maximum, azaz 300 Ft vendégéjszaka lett a fizetendő összeg. A törvényi maximum ma 361 Ft/vendégéjszaka. Az elfogadott adómérték 350 Ft/éjszaka.

Állandó tevékenység utáni iparüzési adó

2003. január 1. óta az EU jogharmonizáció keretén belül meg kellett szüntetni a tevékenység szerinti megkülönböztetést, és az adókulcsot is egységesíteni kellett. 2009. januártól ebben az adónemben 5,26%-os adóemelés lett elfogadva.

Ideiglenes tevékenység utáni iparüzési adó

Az adóalanyok köre: piaci-, vásároló kiskereskedelmi tevékenységet folytató vidéki vállalkozók, illetve építőipari-, nyomvonalas-, kutató- tevékenységet folytató vidéki vállalkozók összessége. Várható adóemelés mértéke a piaci-, vásároló kiskereskedők körében 16%, míg az építőipari tevékenység esetében jelenleg is eléri a törvényi maximumot, így emelés nem lehetséges.

❖ Önkormányzati számlavezetés versenyeztetése

A város Képviselő-testülete célul tűzte ki a költséghatékony gazdálkodást. Ennek érdekében felülvizsgálja a pénzügyi kiadásokat is és meg kívánja versenyeztetni az ajánlatot tenni szándékozó pénzügytézeteket.

A város Önkormányzata és a Budapest PRIVINVEST Gazdasági Tanácsadó Kft. között 2008. március 3-án létrejött szerződés értelmében felhatalmazást adott a szakértői feladatok ellátására, illetve a megversenyeztetés teljes körű lebonyolítására.

❖ Városi Egészségügyi Intézmény egységes szabadságolása, beszámolójának elfogadása

A város egészségügyi intézményében 2001 év óta a dolgozók az éves szabadságukat két alkalommal, két hét időtartamban veszik ki. Ilyenkor történik az épület, valamint a technikai berendezések kötelező és szükséges karbantartási munkálatainak elvégzése is.

A Képviselő-testület az intézmény vezetőjének szabadságra vonatkozó kérelmét jóváhagyta, s 2008. december 22. napjától 2008. december 31. napjáig engedélyezte azt. Mint korábban is a sürgősségi ellátást a Réthy Pál kórház vállalta el. A rendelés 2009. január 5-én, indul. A Képviselő-testület elfogadta Dr Torma Éva igazgató főorvosnak a város egészségügyi helyzetéről szóló beszámolóját is.

❖ Alapfokú nevelési-oktatási intézmények és a gimnáziumok infrastrukturális fejlesztése c. pályázat ismételt benyújtása

A Képviselő-testület 2007 októberében döntött a pályázatok benyújtásáról az önkormányzat tulajdonában lévő általános iskolák infrastrukturális fejlesztése érdekében. A benyújtott pályázatokat befogadták, mert azok megfeleltek a kiírási feltételeknek. A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség azonban 2008. augusztus 28-i döntésének értelmében forráshiányra hivatkozva mindkettőt elutasította.

Ez év szeptember 30-án új pályázati lehetőséget hirdetett meg a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, illetve döntött a forráshiány végett elutasított pályázatok ismételt versenyeztetéséről.

Bár tudomására jutott a Képviselő-testületnek az a tény is, hogy az újbóli befogadás (számunkra érthetetlen okból) kétséges lett, a képviselők döntése alapján annak beadását mégis javasolta. Eme döntés helyességét támasztotta alá a Rózsahegyi Kálmán Kistérségi Általános Iskola Szülői Munkaközösségének vezetője is, aki a hátrányos iskolák infrastrukturális fejlesztéséért emelt szót.

❖ Közhasznú társaságok fenntartásában működő óvodák szakmai és törvényességi ellenőrzése, ÖMIP módosítása

Az óvodai intézmények városunkban 2007. augusztus 1-ig Kht. formában működtek. Ekkor a Százszorszép Óvoda ismét visszakerült önkormányzati fenntartásba, a Kis Bálint Általános Iskola részintézményeként. A közhasznú társaságok évente készítenek önértékelést az ÖMIP-ben rögzített elvárások szerint.

Gyomaendrőd város Önkormányzata szükségét látja annak is, hogy külső szakértő bevonásával tekintse át az óvodák működését.

A teljes körű szakértői vizsgálatra 2009. évben kerül majd sor.

❖ Tourinform iroda vezetői állására pályázat kiírása

A Tourinform iroda a város idegenforgalmi koncepciójából adódóan kiemelt jelentőségű feladatot lát el. Az iroda jelenlegi vezetőjének a határozott időre szóló kinevezése lejár 2008. december 31-én. Ezért a Képviselő-testület pályázatot hirdet az irodavezető álláshelyének betöltésére.

A pályázat benyújtásának határideje: 2008. november 30.

❖ A vásár-, piacentezési, illetve mérlegelési tevékenység bérbeadása

Az Önkormányzat a vásár és piac rendezését fenntartását a nyilvános pályázaton nyertes Markt Platz Egyéni céggel látja el. E szerződés 2008. december 31. napján lejár, ezért a Képviselő-testület új pályázatot ír ki, melyet 2008. november 28-án 12 óráig lehet benyújtani. A pályázat beadásának feltételeiről érdeklődni lehet: Gyomaendrőd Város Polgármesteri Hivatal Műszaki és Vagyongazdálkodási Osztályán.

❖ Endrődi utca és Áchim utca szennyvíz építésére lakossági kérelem

Az Endrődi utcai és az Áchim utcai szennyvízcsatorna gerincvezetése az 1980-1990-es években épült, azonban nem az utca teljes hosszában. Az ott lévő ingatlanok így nem tudnak rácsatlakozni a rendszerre. A lakók kérését figyelembe véve, a Képviselő-testület mindkét utca (a szennyvíz vezeték építésének tervezési árajánlata ismeretében) tervei elkészítését támogatja.

❖ Közmeghallgatás időpontjának meghatározása

A város önkormányzatának Képviselő-testülete 2008. november 5-én 17 órai kezdettel a Katona József Művelődési Házban (Gyomaendrőd Kossuth Lajos utca 9 szám) valamint 2008. november 6-án 17 órai kezdettel az Endrődi Községi Házban (Gyomaendrőd, Blaha Lujza út) közmeghallgatást tart.

Napirendi pontok:

Tájékoztató az Önkormányzat 2008. évi gazdálkodásáról, kitékintés a 2009. évi költségvetési koncepció meghatározó számadataira és céljaira

Településfejlesztési koncepció tervezetének bemutatása

Tájékoztató a Selyem úti útépítés és belvíz beruházás helyzetéről

Közérdekű bejelentések, kérdések

Lehóczkiné Timár Irén
Képviselő

In memoriam

Szülőföld: Bölcső, majd koporsó!
Sarkcsillag a négy égtáj felől!
Anyanyelvéd billyogként jelöl!
Te vagy a téli hó s a tavaszi zöld,

új kenyér íze, lepergő könny sója,
öröm-kacagás, lelki Kába-kő...
Isten áldjon! Te légy végső álmunk,
s ivadékainkba szebb Jövő!

Timár Máté

A Klinghammer házaspár

Édesapám, Klinghammer László rövid életrajza

1902. június 3-án született Endrődön. Édesapja Klinghammer Ferenc kalapos mester. Édesanyja Hornok Rozália.

Heten voltak testvérek. Három fiú, Miklós, Béla, László és négy leány, Magda, Róza, Szidónia, Mária.

Miklós katolikus pap volt, Béla kalapos mester. László tanító. A leányok polgári iskolát végeztek.

Édesapám Szarvason néhány osztályt a gimnáziumban végzett, majd a kiskunfélegyházi tanítóképzőben szerzett ok-

levelet.

Öregszőlőben kezdett tanítani, majd az endrődi egyházi iskolában kapott állást. Rövid ideig iskolaigazgató volt. Tanított az ipari iskolában. Csernus Mihály apátplébános úr idejében kántorizált.

1945-ig dolgozott egyházi iskolai tanítóként. Majd fogságba került, három évig távol volt fogságban. Internálták. Sokáig nem taníthatott.

Mikor ismét dolgozhatott, a Décsi-páskomi iskolában kapott állást. Nagyon szeretett ott lenni, szerette az embereket, a gyerekeket.

Haláláig, 1963-ig itt dolgozott tanítóként.

Édesanyám, Szabó Eszter rövid életrajza

1902. március 22-én született Endrődön. Édesapja Szabó Elek temetkezési vállalkozó. Édesanyja Hunya Ilona. Három testvére, Ilona, Margit és Katalin. Mindhárman tanítónők voltak. Kiskunfélegyházán végeztek a tanítóképzőben.

Ilona felesége lett Csatlós Baláznak Újkígyóson. Ő nem tanított csak néhány hónapot Endrődön. Margit egy évet dolgozott az endrődi iskolában. Katalin apáca lett és a máriabesnyői tanító rendben tanított.

Édesanyám, Szabó Eszter az elemi iskoláit Endrődön végezte, majd Kiskunfélegyházán végezte el a tanítóképzőt.

Endrődön kezdett tanítani, Nagylaposton, néhány év elteltével az endrődi egyházi iskolában kapott állást. Itt dolgozott mindig. Harmadik-negyedik osztályosokkal foglalkozott legszívesebben.

1926-ban ment férjhez Klinghammer Lászlóhoz, ki szintén tanító volt.

1945-ig dolgozott, 1948-ig betegszabadságon volt, majd 1949-ig helyettesként dolgozott, majd betegsége miatt nyugdíjazták.

Két gyermeke volt, Éva és Ildikó. Éva 1935-ben született, tanár lett. Ildikó 1938-ban született és csak egy fél évet élt.

JUBILÁLÓ HÁZASPÁROK

Október 2-án **Szurovecz Vince** és **Hunya Irma** (jobb oldali kép) adott hálát a hunyai templomban házasságuk 60. évéért az emberszerető Istennek, és kaptak áldást. Hálából egy aranyozott misézökelyhet és hozzávaló patenat adományoztak a templomnak. Isten fizesse meg!

Október 11-én **Zádori Illés** és **Soczó Katalin** (bal alsó kép) részesült áldásban szintén a hunyai templomban, népes családjuk körében.

Október 25-én **Pintér Bálint** és **Hunya Jolán** (jobb alsó) ünnepelte házasságuk 50. éves évfordulóját Hunyán, szentmise keretében adtak hálát családjuk körében és kaptak áldást.

Mindhárom ünneplő házaspárnak kívánunk további jó egészséget, örömet, hosszú életet és Isten áldását!

HÍREK, ESEMÉNYEK A KIS BÁLINT ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS ÓVODÁBÓL

Gyümölcsnap az iskolában

A Kis Bálint Általános Iskola és Óvoda alsó tagozatában már sok éves hagyomány a gyümölcsnap megrendezése.

Idén október harmadikán rendezték meg a tanító nénik a jeles eseményt, s ekkor avatták fel a kis elsős „fecskéket” is.

Gyönyörű napsütéses délután volt. Először minden apróságnak végig kellett haladni egy

akadálypályán: karikába be- és kilépni, egy másikon átbújni ..., egyensúlyozva lépegetni.

Az alsós kisdíjak és a felnőttek nagy tapsal jutalmazták a lelkes apróságokat, a „fecskéket”

akik mindannyian fel lettek avatva.

Ezzel a játékos ceremóniával „igazi” iskolások lettek.

A délután hátralevő részét a gyerekek osztályukkal töltötték. Játékos, gyümölcsökkel kapcsolatos vetélkedőn vettek részt, sok-sok gyümölcsöt, és gyümölcsös süteményt kóstoltak meg, táncoltak, ügyességi feladatokat oldottak meg. Köszönet a kedves szülőknek a sok finomságért!

Szavalóversenyen

2008. október 17-18-án rendezték meg Gyulán a Karácsonyi János Katolikus Gimnázium által szervezett VIII. Simonyi Imre Szavaló- és versillusztrációs versenyt.

A 7-8. évfolyamok kategóriájában Hunya Gréta a Kis Bálint Általános Iskola és Óvoda 8.b osztályos tanulója: 3. helyezést ért el. Kötelező versként Simonyi Imre három verséből lehetett választani, a szabadon választott pedig Kányádi kijelölt versei, illetve Reményik Sándor bármely verse lehetett.

Felkészítője: Hunya Jolán tanárnő.

Környezetvédelmi Verseny

Mezőberény-Bélmegyér Kistérségi Általános Iskola, Alapfokú Zene- és Művészetoktatási Intézmény, Kollégium és Pedagógiai Szakszolgálat

„Oh természet, oh dicső természet” címmel környezetvédelmi versenyt hirdetett. A Kis Bálint Általános Iskola és Óvoda tanulóit 16 csapat közül a 3. helyezést érték el.

Mindannyian 2000 Ft-os könyvtalványt kaptak.

Csapat tagjai:

- Gyurcsán Gerorgina 8.d
- Vitáris Alexandra 8.a
- Epresi Konrád 7.b
- R. Nagy Tibor 7.b

Felkészítő tanárok:

- Uhrin Attiláné
- Cs. Nagy Lajos
- Szurovecz Zoltánné

FELHÍVÁS JÓTÉKONY CÉLÚ ADAKOZÁSRA

A Templomos Lovagrend Tiszántúli Kommandája, a Templárius Alapítvány, az Élet Másokért Közhasznú Egyesület az Összefogás a Magyar Családokért Kiemelten Közhasznú Egyesület, a kereszténydemokraták, a Karitás Gyomaendrődi csoportja, és sokan mások idén újra megrendezik a

VII. „SEGÍTSÜNK A RÁSZORULÓ GYERMEKEKEN!” II. ADOMÁNYOZÁS NAPJA

jótékony célú adakozását.

Terveink szerint és a Templomos Lovagrend Tiszántúli Kommandája, az Élet Másokért Egyesület részéről 25 gyomaendrődi, tartósan beteg gyermeket nevelő Családot,

Illetve a Templomos Lovagrend Tiszántúli Kommandája, az Élet Másokért Egyesület, az Összefogás a Magyar Családokért Kiemelten Közhasznú Egyesület, a helyi kereszténydemokraták és a Karitás Gyomaendrődi csoportja, és sokan mások részéről 500 Családot, közel 1500 magyar és ukrán kárpátaljai gyermeket szeretnénk ebben az esztendőben is megajándékozni a nagylelkű segítségnek köszönhetően.

Helyei:

Jézus Szíve Katolikus Templom (Gyomaendrőd – gyomai városrész)

Ideje: 2008. december 19. (péntek) du. 14 óra

Munkács (Kárpátalja) Római Katolikus Székesegyház

Ideje: 2008. december 12. (péntek) de. 11 óra

Gyűjtünk: az elmúlt évekhez hasonlóan tartós élelmiszert, édességet, írószert, játékokat, könyveket, stb, ami egy gyermek számára örömet jelenthet.

Továbbá keresünk olyan védnököket, akik nagyobb adománnyal és hozzájárulással támogatja a gyűjtésünket.

A FELAJÁNLÁSOKAT A KÖVETKEZŐ CÍMEKRE VÁRJUK:

Vaszkó Sándorné, Gyomaendrőd OTP melletti könyvelőiroda
Szt. Imre Római Katolikus Plébánia Hivatal,
5502 Gyomaendrőd, Fő u.1. sz.

AKI ANYAGILAG SZERETNE SEGÍTENI,
AZ A KÖVETKEZŐ CÍMEN TEHETI MEG:

Számlaszámaink:

Templárius Alapítvány

Endrőd és Vidéke Takarékszövetkezet: 53200015-11060273

Élet Másokért Egyesület

K&H Bank: 10402245-50505148-49571008

A felajánlót kérjük, hogy adóigazolás miatt adószámukat feltétlenül tüntessék fel a befizetés során a közlemény rovatban.

Gyomaendrőd, 2008. október 10

Ungvályi János s. k.
kuratórium elnök

Vaszkó Sándorné s. k.
Élet másokért egyesületi elnök

Segítségüket és felajánlásukat előre is köszönjük!

Katolikus oldal

NOVEMBERI MISEREND

Endrőd

Vasárnap: 8-kor és 17 órakor. Hétköznapokon reggel fél 8-kor.

Szent Gellért Iskola kápolnájában

November 9-én és 23-án vasárnap fél 12-kor.

Hunya

Vasárnap: délelőtt 10-kor.

Kedden, csütörtökön, elsöpénteken és szombaton este 5-kor.
A szombat esti előesti mise vasárnapi mise.

Gyoma

Vasárnap 10-kor, hétköznap 17 órakor, hétfőn reggel 8-kor.
Szombaton 17 órakor vasárnapi előesti mise.

A katolikus oldalakat szerkeszti: Iványi László tb. kanonok, plébános

MEGHÍVÓ

Az endrődi Szent Imre templom búcsúünnep

2008. november 8-án, szombaton délelőtt 10 órakor lesz.

Mise után - jó idő esetén - körmenetet tartunk.

Búcsúnk főpapja: **Kövesdy Zsolt** kunszentmártoni plébános.

Mindenkit szeretettel hívunk és várunk!

Könyörgés halottainkért

Teremtő Istenünk, élők és holtak Ura! Te a magad kép-mására teremtetted az embert, és örök szeretettedben gyermekeddé fogadtad. A kísértésekben elbukott embert szent Fiad kereszthalálával felemelted, és Krisztus feltámadása óta a mi halálunk sem re-

ménytelen elmúlás.

Annak a hitnek bizonyosságául gyújtunk most gyertyákat, hogy mi, akik a keresztség által eltemetkezünk Fiad halálába, részesedni fogunk feltámadásában is.

Bizalommal könyörgünk hozzád azokért, akik az élt útját már megjárták és átléptek a halál kapuján. Nagy irgalmasságod szerint szabadítsd ki őket a tisztulás helyéről, és vidd országodba, ahol nincsen fájdalom, sem könny, sem panasz, hanem csak örökké tartó boldogság!

Minket pedig, akik ma megholtjainkról emlékezünk, vezess az igaz élet útján és erősíts kegyelmeddel, hogy hitünk szerint éljünk. Add, Urunk, hogy amikor elérkezik földi életünk utolsó órája, irgalmas bíróra találjunk szent Fiadban, aki veled él és uralkodik mindörökkön örökké. Amen.

NOVEMBERI ÜNNEPEK

- 1. szombat: Mindenszentek
- 2. vasárnap: Halottak napja
- 3. hétfő: Porres Szent Márton szerzetes
- 4. kedd: Borromeo Szent Károly püspök
- 5. szerda: Szent Imre herceg
- 9. vasárnap: A Lateráni Bazilika felszentelése
- 10. hétfő: Nagy Szent Leó pápa, egyháztanító
- 11. kedd: Toursi Szent Márton püspök
- 12. szerda: Szent Jozafát püspök és vértanú
- 13. csütörtök: Magyar szentek és boldogok
- 15. szombat: Nagy Szent Albert püspök, egyháztanító
- 16. vasárnap: Évközi 33. vasárnap
- 17. hétfő: Nagy Szent Gertrúd
- 18. kedd: Szent Péter és Szent Pál bazilikák felszentelése
- 19. szerda: Árpád-házi Szent Erzsébet
- 21. péntek: Szűz Mária bemutatása a templomban
- 22. szombat: Szent Cecília szűz, vértanú
- 23. vasárnap: Krisztus Király
- 24. hétfő: Szent Dung-Lac András áldozópap és társai vietnami vértanúk
- 25. kedd: Alexandriai Szent Katalin szűz, vértanú
- 28. péntek: Marchiai Szent Jakab áldozópap
- 30. vasárnap: Advent 1. vasárnapja

Pótoltattuk az endrődi templom ellopott ereszcatornáit. Horganyzott bádogból pótoltuk, mert a rezet megint ellopják. Sajnos, ez eléggé virít. Ha majd bemattul, akkor be lehet barnára festeni.

Évről évre többen...

Hatvanezerrel emelkedett
2008-ban azok száma, akik
a Magyar Katolikus Egyháznak adják
személyi jövedelemadójuk 1%-át.

A növekedés
Egyházunk életerejét jelzi.

Köszönjük!

Magyar Katolikus Püspöki Konferencia

„Iskolakóstolgotó” a Szent Gellértben

Iskolánkban hagyománnyá vált az „Iskolakóstolgotó” megrendezése. Évente két alkalommal hívjuk meg az óvodásokat egy-egy vidám délutánra. A város szinte minden óvodájából jönnek hozzánk a nagycsoportos gyerekek. Ilyenkor megismerkednek iskolánkkal, emellett érdekes játékokkal, foglalkozásokkal kedveskedünk leendő iskolásainknak.

Idén október 21-én töltöttünk egy tartalmas délutánt az óvodásokkal. Amikor minden óvodából megérkeztek a gyerekek, igazgató úr köszöntötte a vendégeket, majd daltanulással kezdődött a program. Utána négy állomáson várták az óvodásokat iskolánk pedagógusai és tanulói. A számítástechnika teremben a számítógép rejtelmeibe kaptak betekintést. A tornateremben izgalmas versenyjátékokat játszottak. A fonás nagy élmény volt a kicsiknek.

„Schooby-doo” kulcstartót készítettek az iskolás lányok segítségével. A konyhában különböző zöldségekből az előre előkészített szendvicseket díszítették. Mókás fejek készültek uborkából, paprikából, paradicsomból, káposztából, retekéből.

A „saját munkájukat” jó étvágygal fogyasztották el a gyerekek. A foglalkozás végén minden kisóvodás egy-egy kisújságot kapott ajándékba, amelyben mondókákat, rejtvényt, színezőt találhattak. Aki helyesen fejtí meg a rejtvényt a következő „Iskolakóstolgotón” ajándékot kap.

Nagyon gyorsan eltelt a délután. Az óvo nénik, az óvodások és mi is nagyon kellemesen szórakoztunk. Mindenkit szeretettel várunk a tavaszi „Iskolakóstolgotón”.

Szentek élete

Az oldalt szerkeszti: Sóczó Géza

PORRES SZENT MÁRTON szerzetes

Ünnep: november 3

Kemény, alázatos életet élt Márton, a gyógyszerészből lett domonkos szerzetes. Tudását a szegények javára használva mutatta meg Isten bölcsességét a környezetében, és nyerte el a jutalmat, a boldog örök életet. Használjuk fel mi is tudásunkat, tehetségünket környezetünk javára és az Isten dicsőségére.

PORRES SZENT MÁRTON 1579. december 9-én született Peruban, Limában. Édesanyja néger, édesapja spanyol nemesember volt, ő keverék típus, úgynevezett mulat volt. Emiatt társadalmilag alacsonyabb szinthez tartozott. Apja is magára hagyta, mert mint kormányzó nem tarthatta házában két mulat gyermeket. Anyja gondos keresztény nevelésben részesítette, Martinico (Mártonka) példaképe lett társainak.

Gyógyszerészetet, borbélymesterséget és sebrosi ismereteket tanult, elismert és jóhírű gyógyítója volt a környék betegeinek. Minden reggel szentmisén vett részt azután sötétedésig betegeivel foglalkozott. A hír és tekintély zavarta, ezért domonkos szerzetes lett, „oblatus”. 1603. június 2-án vették fel hivatalosan, laikus testvérnek. Ettől kezdve mint betegápoló testvér dolgozott példamutatóan. Társai már ekkor szentnek tartották.

Márton munkássága következtében a domonkosok kolostora hamarosan inkább hasonlított kórházhoz, mint szerzetesházhoz: szinte minden cellában betegek feküdtek, minden megkülönböztetés nélkül. Amikor a prior megelégedve a dolgot kiutasította betegeit, Márton a nővére házáat alakította át kórházzá.

Sikerült ugyanis megnyernie a nővérét, hogy legyen a segítőtársa. Ugyancsak az ő hatására nyitott egykori mestere, Mateo Pasto árvalházat, a domonkosok szegénykonyhát nyitottak a konventjükben, és számtalan más karitatív intézmény nyílt szerte a városban.

Márton tevékenységi köre pedig egyre bővült: a

legszegényebbek éppúgy jöttek hozzá segítségért vagy legalább jó tanácsért, mint az előkelők. Maga a perui alkirály is gyakori vendége volt, és e barátság lehetőséget adott Mártonnak arra, hogy a legnyomorultabbakon is tudjon segíteni.

Megszámlálhatatlan csodat tulajdonítottak neki, de a legnagyobb csoda alázatossága volt, amellyel szüntelen imádságban és határtalan szeretetben élt.

Sokat tett a szegényekért, élete kemény és alázatos volt, önfegyelmzése kitűnt, mélységesen tisztelte az Oltáriszentséget. Vezeklése és szigorú életvitele nagyon legyengítette, és amikor 1639 végén tifuszt kapott, szervezete nem bírta ellenállni. 1639. november 2-án halt meg a Hiszekegy imádkozása közben, amikor az „és emberré lett” szavakhoz ért. 1837-ben XVI. Gergely pápa boldoggá, 1962-ben XXIII. János pápa szentté avatta. Védőszentje az orvosi és ápolói szervezeteknek.

MEGNYÍLT!!! - MEGNYÍLT!!! - MEGNYÍLT!!!

NARANCS TURRI

**GYOMAENDRŐD LEGJOBB
HASZNÁLTRUHA ÜZLETE**
Győződjön meg róla személyesen!

Női - Férfi-

Gyermek- ruhák

Pulóverek

Nadrágok

Kabátok

Cipők

Plüss játékok

Folyamatos megújuló árukészlettel várjuk vásárlóinkat.

Endrőd Fő út - Mikes út sarok

Nyitva tartás:

Hétfőtől - Péntekig: 8.30-12.00-ig - 13.30-17.30-ig

Szombat: 8.30-12.00-ig

Dr. Erdész Ádám ünnepi beszéde október 23-án

folytatás az 1. oldalról

tek Kanadától Ausztráliáig, ha voltak valamennyien, akkor létrehoztak egy Petőfi-kört, Kossuth-kört, ha erősebbek voltak, akkor egy utcanévet is valamelyikükről elneveztek, és ha még inkább megerősödtek anyagilag, szobrot is emeltek. Találkozunk ezekkel a szobrokkal. Tudjuk, hogy a városos pillanatokban mindig március 15-e, 48 emlékeztetéshez nyúltunk vissza, és nem is olyan régen, a 80-as években érezhettük azt, ha átmentünk október 6-án Aradra, hogy a magyarok között milyen összetartást, milyen erőt és szolidaritást okoz, idéz elő önmagában az, hogy visszagondolnak 1848-ra.

A másik ilyen különleges történelmi pillanatunk majdnem-majdnem elfelejtettük. 1956 sok ember nagy és meghatározó élménye volt. Mégis eltelt egy emberöltőnyi idő, harminc esztendő, és a hétköznapi memóriából kimosódtak a forradalom emlékei. Sokan elfelejtették a forradalom vezetőit. Nem tudták, ki volt Maléter Pál, talán Nagy Imre nevét tudták, de éppen ellenkező előjellel. De azt már bizonyosan nem tudták, hogy itt Endrődön milyen szerepe volt Balogh Eleknek, Vaszkó Mihálynak vagy Gyomán Timár Józsefnek.

A rendszerváltozás kezdete óta húsz év telt el, e húsz év alatt a kutatásoknak, a sok-sok megjelent visszaemlékezésnek, a filmfeldolgozásoknak, más fórumoknak köszönhetően ma már ismerjük jól 1956 történetét.

Szinte képszerűen magunk elé tudjuk idézni, hogyan indultak el a fiatalok a Műegyetemtől, hogyan gyülekeztek a Petőfi-szobornál, hogyan egyesült ez a két nagy vonulat nagy tömeggé a Bem-szobornál. Halljuk Sinkovits Imre szavát, tudjuk, hogyan vonultak a Parlament elé, és tudjuk azt is, hogy még ez éjszaka kitört a fegyveres harc a Rádió előtt. A gyakran vetített filmhíradóknak köszönhetően a torkolattüzeket is látjuk. Előttünk vannak azok a mosolygó arcú fiatalokkal teli TEFU teherautók, melyekkel nem is céllal, hanem csak egyszerűen az öröm kifejezése miatt zászlókat lengetve Budapest utcáin robogtak jobbra-balra. Ismerjük a történet teljes folytatását, tudjuk mi történt október 25-én a Parlament előtt, tudjuk, milyen vívódás után állt a forradalom élére korábbi múltját megtagadva Nagy Imre. Tudjuk, mikor léptek be a koalíciós politikusok a folyamatba, ismerjük a november 2-ai tárgyalást, és tudjuk, mi történt november 4-én. Sok embernek a fülébe cseng az a rádiószózat, amelyet e nap hajnalán Nagy Imre bocsátott a nemzethez, amikor a fővárost a szovjet csapatok megtámadták. És ha a közvetlen emlékezet nem is működött közvetlen generáció között, azért a hangulatból sok mindent fel tudunk idézni.

Ma már a memoárokból, a levéltári dokumentumokból tudjuk többek között azt, hogy mi mindent éreztek a fiatalok.

Lipták Béla, aki akkor a Műegyetem hallgatója volt, a maga emlékeit Csoda a Műegyetemen címmel írta le. 22-éről, a másnapi tüntetés előkészítéséről írt ezen a címen, nevezetesen arról, hogy néhány

őszinte mondatról, attól, hogy valahogy villanásszerűen ezek a fiatal emberek megérezték, hogy itt a változás, és vigyázzba meredve elénekelték a Himnuszt, ahogy ő fogalmazott, mindenki más emberré vált.

De nemcsak a fiatalokat érintett meg október 23-ának a hangulata. Pallavichi Andrásy Borbála idős ember volt már, amikor tanúja volt az október 23-iki tüntetésnek. Naplójába a következő sorokat írta le: Láttam a fiatalokat felvonulni, az egyetemi hallgatókat, a bányászokat, a beszkártosokat, olyan fiatalokat, akikből bábokart csinálni ez a rezsim. De nem lettek azzá. Szabadságot akarnak, hazát akarnak, élni akarnak, és ezért halni is készek. Úgy folytatja, hogy ilyen, aki évek óta azért imádkoztam, hogy mielőbb meghalassak, most élni akarok, húsz-harminc évig is, hogy lássam, milyen Magyarországot építenek fel ezek a fiatal emberek.

Hasonló érzelmi töltetű, azonosulást tükröző dokumentumokat nagyon sokat lehetne idézni. Érdemes felidézni: az örízetlenül hagyott dobozok, ládák, amelyekbe Budapest különböző terein az adományokat gyűjtötték a mártírok hozzátartozóinak, az elesetteknek. Olyan pillanat volt ez, amikor mindenki, vagy majdnem mindenki erkölcsileg önmaga fölé emelkedett. De nemcsak az a történelmi pillanat őrződött meg '56-ról. A magyar társadalomnak nagyon világos elképzelései voltak arról, hogy mit akar. Milan Kundera cseh író úgy fogalmazott, hogy 1944 és 45 Közép-Európában azért volt tragédia, mert egy olyan rendszer érkezett el ide, ami átírt mindent, ami addig volt. 1945-tel Közép-Európában elvesztették a múltat az emberek, elvesztették az igazodási pontokat, elvesztették a reményt. Nos, az a tudás, amely sok-sok nemzedéken keresztül Magyarországon, mint más közép-európai országokban is összegyűlt, ekkor még nagyon világosan élt. Hogy milyen világosan, azt az 1956 októberében kiadott röplapokból látjuk. Három-négy világos követeléscsoport van ebben. Majdnem mindegyik a márciusi tizenkét pont mindtájára fogalmazott röplap az ország függetlenségéről szóló követeléssel indul. A második követeléscsoportba a többpárti parlamentáris demokrácia, a polgári demokrácia bevezetését célzó követelések tartoznak. A harmadikba pedig azok a szociális követelések, amelyeket annyira vártak 1945-ben az új Magyarországtól, amely azonban nem valósult meg. Tehát világos volt még az az átörökített üzenet, ami generációkon keresztül felhalmozódott. De nemcsak a célok voltak a társadalom többsége előtt világosak, hanem voltak emberek, mindenütt, akik készek és képesek voltak a kitűzött célok megvalósítására. Nagy Imre néhány napi vívódás után a forradalom élére állt. Követte őt néhány olyan ember is a kommunista pártból, akinek nagyon-nagy utat kellett megtennie ahhoz, hogy átálljon a másik oldalra. Sorra léptek elő az 1944-48 közötti koalíciós korszak kiváló politikusai. Kovács Béla, aki már súlyos betegen a szovjet lágerekből hazatérve lépett újra elő. Egy gyomai szörnyű politikai külföldről próbált segíteni a forradalomnak. Ko-

vács Imrere gondolok. Előléptek a régi szociáldemokraták. És ami még ennél is többet jelentett, a helyi politikusok is megmozdultak, mégpedig olyan politikusok, akiknek volt képességük a cselekvéshez, volt jó érzékük a helyzet megítéléséhez, és volt tekintélyük ahhoz, hogy kövessék őket az emberek. Merthogy olyan változás zajlott le, amikor attól is lehetett tartani, hogy atrocitások történnek. Azok a képsorok amelyeket már idéztem, fiatal emberek egyszál kézi fegyverrel gránátokkal, vagy ha az nem volt, akkor benzins palackkal szembeszálltak a második világháborút megnyerő szovjet hadsereg tankjaival, azt is jelzi, hogy az a rendszer, amelyet meg akartak dönteni, roppant kegyetlen volt. Az egész társadalmat behálózták az ÁVH kartotékjai, egymillió-egyszáz ember megfigyelését dokumentálják, egymást érték a koncepciók percek, és ami minden embert érintett, majdnem minden családot érintett itt Békés megyében az a tulajdon, melyet 1848-ban az áprilisi törvényekkel szereztek meg, a földtulajdon, ami a legfontosabbnak tetszett itt Békés megyében, az elvesztett. Szükség volt itt ezeknek a helyi politikusoknak a tekintélyére, hogy nehogy atrocitás történjen, hogy az eseményeket mederben tartsák. Nagyon sokan szólaltak itt meg. Simonyi Imre, aki az első békés megyei megmozdulások egyikén szólalt fel, rögtön azzal kezdte, nemhogy vér nem folyhat, hanem egy pofon sem csattanhat el. Nemhogy egy pofon nem csattanhat el, egy kirakat üveg sem törhet be. Itt Gyomán a Nemzeti Bizottság első felhívása úgy szólt, hogy nagyon sok a sérelem, nagyon sok a gyógyítani való seb, de most nem ennek van itt az ideje, az egyéni sebek gyógyításának, hanem a Haza sebei gyógyításának van itt az ideje. S ezek az emberek, akik szinte a semmiből előléptek, képesek voltak arra, hogy az indulatokat mederben tartsák és megtalálják a helyes cselekvés útját.

Október 23-a itt a mögöttem álló diákok által nagyon szépen és hitelesen idézett forradalmi napok Budapest napjai voltak. Október 23-a keddre esett, a vidék forradalma szombaton, vasárnap kezdődött el. A hiteles hírek, hiszen a Rádiót már elfoglalták a felkelők, de hosszú napokon keresztül nem onnét adott a Kossuth rádió ezt követően, nem tudták tájékoztatni az embereket, hasonlóan a Szabad Európa rádió hírei hasonlóan fals, hamis információkat tartalmaztak. Akiknek először hihettek, azok voltak, akik hazatértek a fővárosból. Az első pontos hírek tömegesen Dévanyára érkeztek, hiszen ott nagy vasutas kolónia élt, s a vasutasok gyakran megfordulva a fővárosban, hozták a röplapokat, a hirtelen kinyomott fővárosi újságokat és a híreket.

A következő hullámban a nagyvárosok forradalmasodtak. 26-án Gyulán volt nagy tüntetés, ugyanezen a napon a színészek Fekete Pál vezetésével Békéscsabán. 27-én ugyanezek a településeken a forradalmi bizottságokat választották meg, és elindultak a járási székhelyekre a fiatal emberek, akik vitték a frissen kinyomtatott helyi tizenhat húsz pontot, hol mennyi szüle-

folytatás a 16. oldalon

Endrőd néprajza

Rovatvezető: Szonda István

A hunyai versfaragó I. (Kakas bácsi nótái)

Érdekes csoportot alkot a folklórkutatók palettáján a népi énekmondók, nótafák és megtörtént eseményeket megéneklő félnépi versírók köre. A XIX. század folklórkutatása felismerte a hivatalos irodalomból alászállt népies versek jelenlétét a hagyományos népköltési anyagban. A nyugati eredetű ponyvairodalom is megpezsdítette az úgynevezett új stílusú népdalok, balladák és más népi műfajok körét. Amíg az írásbeliség a XIX-XX. század fordulóján általánossá válik, úgy tűnnek fel a félnépi szerzők. Amíg „századok óta megfigyelhető azonban a névtelen közösségből valamelyest kiemelkedő népi alkotók széles skálájának kialakulása. E közösségükben tudatosságuk szempontjából kiváló személyek bizonyos mértékig már specialisták, de még nem hivatásos művészek.”¹ Mert a kezdeményező előnép vagy táncos, siratóasszony vagy az átlagosnál biztosabb tudású egyén még nem alkotó, hanem csak előadó. „A nótafa, mesefa már specialista: bőséges repertoárral rendelkezik, és ezt szívesen be is mutatja. A nótafa a hagyományos közösségek keretein belül bontakozó típusa, akit társainál nagyobb daltudás és biztosabb egyéni előadómód jellemez.”² A XX. század elején feltűnik az úgynevezett hírsíró, aki környezete jelesebb eseményeit foglalja egyszerű népieskedő rigmusokba. A hírsírok hasonlatosak voltak a kisbíró által kidoblatot, fennhangon közlést hárakhoz. „A népi alkotó legfejlettebb típusa a népi költő: egyszerű származású, verselgető, aki kis közösségnek írja közérthető, rendszerint alkalmi verseit.”³ Az ilyen egyszerű verselő lakóhelyéhez kötődve szerzi műveit, és híre sem terjed tovább általában a szomszédos faluknál. „Az egyéniség kutatásában Kálmány Lajos és mások kezdeményezései után 1930-as évektől Ortutay Gyula foglalkozta meg elveit.”⁴ A Békés megyei kutatók Bartók Béla és Kodály Zoltán nevéhez köthetők. Bartók 1926-ban népdalokat gyűjtött Endrődön.⁵ „Bizonyára kiválóan jó énekes volt az, akinek a nevét is megörököltette. (Farkasinszky Maca 19 éves, Endrőd, 1926; Timár Marcsa 19 éves, Endrőd, 1926; Valuska Hermina 18 éves, Endrőd, 1926)”⁶ Beck Zoltán a Békés megyei népszokások gyűjtésekor felvett balladákat és Háromkirályját.⁷ De még ő sem vizsgálja az előadó szerepét a mű megalkotásában és ezt értem a balladákra. Hiszen az új stílusú balladák, melyek megtörtént eseményeken alapulnak; és bizonyos esetekben ez nyomon követhető, feltételezi egy félnépi szerző, hírsírfaragó jelenlétét és működését a településen.⁸

Az általam vizsgált „Kakas Bácsi” is ebbe az alkotói körbe sorolható félnépi hírsírfaragó, históriás, népi költő. Életműve egy koszos, kis iskolai fűzet lapjain, illetve faluja, Hunya időseinek emlékezetében maradt fenn. Repertoárját több mint harminc nóta képezi. Téma szerint rendszerezve – köszöntők, irredata dalok, egybekel – kerültek lejegyzésre. A dalok szövege mellé lejegyezték, hogy mely közismert nóta dallamára kell énekelni. Legtöbb dalszöveg után évszám olvasható, mely

valószínűleg a szerzés évét jelenti. Eszerint a dalok 1922-1949 születtek.

A falu időseinek visszaemlékezései szerint Kakas bácsi idős, hajlott hátú, szegény ruházatu öregember volt. Egy kicsit sántított, és egyik szemére megvakult. Egyesek szerint egyáltalán nem látott, hiszen a felesége vezetgette. Hosszú pantallóban, kopottas ugyancsak hosszú kabátban járt, „smici” sapkával a fején. A kezében vagy a hóna alá csapva hordta tokban a hegedűjét. A Szabó kocsmába járt muzsikálni, ritkán a Hangyaszövetkezetben lévő kocsmába.

„Odajárogattak vidékről, békési határból, Berinyi határból öröletni, daráltatni a malomba. Oszk akkor várakozni kellett és átmentek a kocsmába iszogattak, ott beszéltek az öreggel, meg muzsikált nekik, meg minden.”⁹ Arra nem emlékeznek, hogy valamilyen paraszti munkát végzett volna, a felesége is mosni járt a gazdákhoz. Arra a kérdésemre, hogy mikor került Hunyára Kakas Bácsi, senki sem tudott felvilágosítást adni. A választ az endrődi Szent Imre Plébánia születési anyakönyve adta meg.

„1860. április 14-én született Kakas Joachim, Kakas Ferenc és Mikó Erzsébet endrődi lakosok gyermekeként Endrődön. Másnap 15-én megkeresztelték az endrődi templomban; a keresztszülők Kurilla István és Varjú Anna voltak.¹⁰ Majd 1883. november 25-én Kakas Joachim, aki akkor szabadságos katona volt, házasságot kötött Turcsányi Franciskával. Valamilyen okból 1902-ben névváltoztatást kért és meg is kapott, mely szerint a „Kakas”, nevet „Kovácsra” változtatták. Majd özvegyesre jutott és 1928-ban feleségül veszi Shenk Mária, a morvaországi Shenk Mihály üvegcsiszoló lányát. Ekkor már mind a ketten kondorostanyai (ma Hunya) lakosok. A házassági anyakönyv szerint Kovács Joachim, mint zenész van nyilvántartva.¹¹ Hunyán (egykor Kondorostanya, majd Endrődszentlászló) a templom mögötti lapos területen néhány szegényes szoba-konyhás ház épült. Itt laktak a falu szegény sorsú lakosai. Koldus Etel néni, aki a templomajtóban kéregetett a mise után, illetve Kakas bácsiék is. A porták nem az egyházhoz tartoztak. „Volt ott olyan három-négy ház”¹². Ma már csak a házhelyek vannak, és szántónak használják a területet.

Különféle nótákat szerkesztett közismert dallamokra, megénekelte a falu jeles és kevésbé jeles eseményeit. Kigúnyolta, kifigurázta a kapzsi vagy póruljárt embereket. Agyfűrt észjárású, tájékozott emberként emlékeznek rá.

„En, mint legény nemigen beszéltem vele, de hallottam másoktól a mondásait. Mert olyan kifejezéseket használt, amit mi nem értettünk. Kérdezték tőle a vendégek, hogy-hogy van. Ő erre azt felelte: „Mindég feljebb, mindég feljebb.”-ami azt jelentette, hogy amíg az ember fiatal és vízel, túl megy a cipője orrán, de ahogy öregszik úgy halad felfele. És akkor azt mondta: mikor a térdére ér már nem ér semmit.”¹³

A legismertebb nótája a „Két csattanós

pofonért, az új iskoláért”, valamint a „Népszámlálás”.

A megkérdezettek mindegyike ismerte a Két pofonért.. kezdetű nótát, sőt idézni, énekelni tudták. A nóta megírásának valós történetét kisebb változásokkal mindannyian azonosan mesélték el.

„Nagy volt a terület, sok gyerek volt, de csak itt volt iskola, meg a Község-soron, de ott is már olyan szorosan voltak a gyerekek, hogy ötven ülték egy padba, volt, aki pedig az ablakban állva írt, meg olvasott.”¹⁴

„Akkor az iskoláért adtak össze egy kis földet. Dávid Pista bácsi olyan ittas ember volt. Zúgolódott, nem akart adni semmit. No akkor a pap írt egy levelet, behívta ezt a Dávid Pistát bácsit, hogy jtt egy levél vigye meg Endrődre a Nagyságos Úrhoz, mert akkor így hívták a papot, Csernus Mihályt. Mikor Csernus elolvasta a levelet adott két nagy pofont Dávid Pista bácsinak, amiért nem akart dolgozni.”¹⁵

Ezt a „jeles” eseményt énekelte meg Kakas bácsi, a Két csattanós pofonért, az új iskoláért című nótájában.

„Két csattanós pofonért

Épül már a harmadik iskola
Hunya földre az Ördög-oldalra
Két csattanós pofonért az új iskoláért.

De addig mi hozzá nem foghatunk
Míg valakit föl nem pofoztatunk
Két csattanós pofonért az új iskoláért.

Megkérjük a püspöki székét
Állítson nekünk pofozógépet
Két csattanós pofonért az új iskoláért.

Dávid István a múltkor megjárta
Bement Endrődön a parókiára
Két csattanós pofonért az új iskoláért.

Dávid István mi van a zsebedbe
Tisztelendő Úr lezart levele
Két csattanós pofonért az új iskoláért.

Levelet vitt a papnak az árva
De nem tudta mi van bele zárva
Két csattanós pofonért az új iskoláért.

A pap a levelet elolvasta
A két pofont rögtön oda nyomta
Két csattanós pofonért az új iskoláért.

István, hogy a két pofont megkapta
Kalapiját, botját odabenn hagyta
Két csattanós pofonért az új iskoláért.

A neje hozta ki a kalapot
Ő meg messziről szidta a papot
Két csattanós pofonért az új iskoláért.

István, ha benőtt a fejed lágya
Ne vigy levelet a parókiára
Két csattanós pofonért az új iskoláért.

Üdvözöljük a püspöki székét
Állított nekünk pofozógépet
Két csattanós pofonért az új iskoláért.

Felépülhet már a nagy iskola
Az Ördög-oldal fel van pofozva
Két csattanós pofonért az új iskoláért”.

14 Uhrin Lajos közlése 2005.

15 Goda Jánosné közlése 2005.

1 Katona 1998. 24.

2 Katona 1998. 24.

3 Katona 1998. 25.

4 Voigt 1977.

5 Fasang 1981.

6 Csende 1981. 32.

7 Beck 1974. 105-112.

8 Szonda 2004. 65-67.

9 Uhrin Lajos közlése 2005.

10 Endrőd, Szent Imre Plébánia Születési anyakönyv (Baptisatorum)

11 Endrőd, Szent Imre Plébánia Egybekeltek anyakönyve 25. old.

12 Szujó Vince közlése 2005.

13 Uhrin Lajos közlése 2005.

Gyoma néprajza

Rovatvezető: Cs. Szabó István

Feljegyzések, krónikák ismertetése GYOMA – török hódoltság utáni – újratelepülésének idejétől - II.

BARNA Dániel néhai gyomai módos gazdaember 1870-ben írott krónikája már azért is értékes, mert egy 1848 előtti nyomtatványra (füzetkébe) íródott s ez a nyomtatvány egy hivatalos földesúri „robotkönyv”. Ebben a „robotkönyvben” jegyezték fel, hogy az illető jobbágy mikor teljesítette a számára előírt szolgálatokat (kézi munka napokban, fogattal teljesített fuvar napokban az uraság számára) s mindezeket az ispán, a „gazdatiszt” ellenjegyezte.

Barna Dániel gazd'uram a következőket írta: „Gyoma kezdődött 1705. évben a Ráczok elpusztították s lakossai szétszéledtek, így volt 15 esztendeig, ekkor a legelső lakossa volt BÍRÓ János és több nemzetség (azaz család, „had”, megj. Cs.Szabótól), 1719. évbe épült az első Templom oszlopokra nádból (megj. ez volt a „paticsfal”, ti. az oszlopok, vastag tölgyfagerendák közé nádfalat raktak fűzfavesszővel fűzve-kötözve, majd ezt a falat, törekes sárral kívül-belül betapasztották, fehérre meszelték) 27 család által”.

SZILÁGYI István, szintén módos gazdaember 1836-ban írta, szinte szóról-szóra ugyanazt, mint Dávidházi Bekes Sámuel „nagyfiszteletű, tudós, tiszteletes prédikátor” úr. Majd ezt folytatták a családtagok 1887-ig családi, időjárási, gazdálkodással kapcsolatos bejegyzésekkel, helyi eseményekkel.

K.NAGY András tehetős gazdaember, a község korabeli közgyámja s többször megválasztott esküdtje, ki is 1823-ban született, írt egy pepita-kockás füzetet, melyet magas kora ellenére még 1920-ban is vezetett. Ebben a füzetben szintűgy, mint Szilágyi István szóról-szóra leírta a Dávidházi-féle, nyilván iskolában tanult, s „közkezen” forgó Gyoma történetet, kiegészítve számtalan helyi jelentőségű gazdasági, időjárási, természeti csapások idejének bejegyzésével. Családi hagyomány után a BÍRÓ nemzetség első foglalását részletesebben írta le: „BÍRÓ János és BÍRÓ Péter testvér atyafiak (megj. Mint a mesebeli két testvér motívum) tavasszal jöttek erről a Körözsön, a Nagy-Szirti riszen teltek többedmagokkal, (megj. ez a Nagyszirti rész a mai közüti hídтой jobbra terül el ár ellenibe, tehát Köröstarcsa felőli oldalon) a mostani Nagy Korcsma (a mai Holler vagy Körös Szálló) helyin állott egy irdatlan nagy bodzafa s osztán ahhoz kötözték elsőbb a lovaikat, majd osztán szíjjel níztek alkalmatos hely után...”

KOVÁCS Imre (édesapja révén Mírhóháti Kovács) politikus, író: „El-süllyedt ország” c. könyvében (Budapest, 1945.) a 17-31 oldalon „Alföld-Lakodalom” c. fejezetében írt Gyomáról, apai ági rokonságáról, a Kató, Szilágyi,

Bartha familiákról. Családi hagyomány alapján ír/hat/ta: „20-21 oldalakon -” ...Gyoma 1718-ig lakatlanul állott, csak a kőtemplom romjai meredeztek az üszkös, kiégett, esőtől szétmosott vályogvisek között az égnek... 1718-ban települtek meg az új község első lakosai, s hamarosan jöttek a többiek is, főleg a Jászságból és a Kunságból... a jászok és kunok magukkal hozták a szabadság nagy élményét, nem is züllöttek le a jobbágyság szintjére..., taksások, olyan bérlőfélek lettek, szabadon, belső törvényeknek megfelelően éltek és fejlődhettek. A Kunságból Kovács, Kató, Szilágyi családok jöttek...” (20-21 old.)

Említésre méltó néhai SZERETŐ Elemér ny.nyomdász kedves bátyám tulajdonában lévő krónika, amelyből részleteket között több folytatásban a „GYOMAENDRÓDI HIRADÓ” 1994. októbertől: „Gyoma város krónikája” címmel. Ezt a krónikát Szerető Elemér nagyapja Dobó Mihály és annak testvére Dobó András vezették 1914-ig. Hasonlóan a többi előző krónikához lényegében a Dávidházi krónika bővített változata.

A község – később, 1830-tól mezőváros – önkormányzati szerve az Előljárárság, illetve régebbi nevén: „Nemes Tanács”, Nemzetes Birák Uramék” volt. A tanács élén a választott főbíró (judex primarius) állott. Legfőbb segítője az „esküdt bíró” (successor), későbbi nevén törvénybíró volt. Rajtuk kívül a tanács 14 esküdtből (assessor) állott. A tanács írásbeli munkáját a „nótárius”, azaz jegyző végezte. A földesúri hatalom meg-

szilárdulásáig a bíróválasztás mindenféle földesúri, vármegyei befolyástól mentesen történt. Eleinte választottak bírót félévre vagy negyedévre, attól függően, hogy a főbíró hogyan képviselte a község érdekeit, hogyan látta el feladatát. Emellett „Külső és Belső Előljárároknak, Óralóknak” is nevezték őket. Idetartozott még a két kisbíró (Minor Judex), a Bírók, esküdték s a nemes tanács voltak a ref. ekklezsia „Külső Előljároi”, a „Belső Előljárok” pedig: „Praedicator (Minister Verbi Divini), Oskolamester (Rector), Tanítóember (Cantor), Le-

ányok Tanítója (Praeceptor), Gondviselő (Curator), Egyházi (Aeditus), Harangozók (Pulsatoris, Campanatoris) Bábák (Obstetrix). A bíróválasztás hagyományosan a templom „kerítésében történt” Szent György napkor (április 24.), azután később január 1-én, vagy karácsony másnapján. 1782-től Mindenszettekkor (nov.1.) A megválasztott bírót „ösi magyar szokás szerint felemeltetvén Eljen kiáltásokkal köszöntötték. Majd a városháza udvarán folytatódott a választás a törvénybíró, majd együtt a bíróvá választották maguk mellé az esküdtet. Az ekklezsia a „város”, „összefonódását” jellemezte, hogy általában a törvénybíró vagy valamelyik esküdt volt az „ekklezsia gondviselője” (gondnoka). Az esküdték közül a következő megbízásokra nevezték ki felelős embereket a tanács első ülésén: „Borbíró, adószedő bírák, vagy másképpen porciószedő bírák, székbíró, halászbíró, malombíró-malomgazda, városgazda, pusztagazda, kvártélybíró, erdőbíró, a kisbírák mellé rendeltettek az Ármás Hadnagyok s ezek alá az Utza kapitányok s Tizedesek. A Város cseléggyei valának: csaplárosok – kiknek munkáját a borbíró felügyelte, a város kocssisa, a csöszök (mező-kerülők, cirkulátorok), dinnyekerülők, a város gulyása, a város csikóssa, a ménespásztor, a város gazd'asszonya, a város szolgálója, a város strázsái, a város borbélyja (sebészi, egészségügyi feladatokat látott el)”. (A „székbíró” tiszte volt a mészárszékekre, vágóhidakra való felügyelet.)

Cs.Szabó István

Egész évben várjuk kedves vendégeinket klimatizált, termálvizesszobáinkban.

Vállaljuk baráti, üzleti, családi rendezvények lebonyolítását klimatizált éttermünkben 70 főig.

**Az étterem nyitva
11-21 óráig.**

Baráti, családi üzleti rendezvény lebonyolítását vállaljuk a teljesen klimatizált Hód-fő étteremben 160 főig.

FÉSZEK Panzió és Étterem

5500 Gyomaendród, Szabadság tér 6.
Telefon/Fax: 06-66/386-718 - Mobil: 06-20/5599-240
E-mail: feszekpanzio@mail.globonet.hu
www.feszekpanzio.hu

Fiatalokról fiataloknak

IFJÚSÁGI TALÁLKOZÓ SZEGEDEN

2008. szeptember 27-én kora hajnalban (legalábbis számunkra) gyülekeztünk az endrődi templomnál és Hunyán a plébániánál, hogy induljunk Szegedre, a Szent Gellért Ifjúsági Napra, ahova évek óta járunk. Miközben vártuk a buszt, fényképek készültek Géza bá' segítségével. A Dómban volt a gyülekező és regisztráltunk, ahol külön csoportokba szerveződöttünk, hogy barátságot köthessünk másokkal. Ezek után Gyulay Endre püspök atya diaporámás elmélkedése következett, és Barta Tibor atya felkészített bennünket az Úton-útfélen nevet viselő programsorozatra. Később a csoportok mesés délutánja került megrendezésre. Fél 1-kor ebéd volt. Ezek után a csoportok játékos vetélkedőben vehettek részt a Dóm téren. 16 órától szentmise volt a Dómban. Aztán vacsoráztunk. Miután mindenki jóllakott, táncházzal „vezetük le” a kalóriákat. Ott sok tánc lépést tanultunk és kimerülésig roptuk. Fél 9-kor hazaindult a csoport új élményekkel gazdagodva. Várjuk, hogy jövőre is mehessünk.

Uhrin Éva és Barta László

Itt járt a pilznoi Sokolanie népi együttes

A lengyelországi Pilzno testvérvárosunk baráti kapcsolatát tovább ápoljuk. Október 23-25 között városunkban járt Pilzno város hivatalos delegációja és a fiatalokból álló Sokolanie táncgyűttes.

Részt vettek a békéscsabai kolbászfeszt

tívalón, ahol fellépésükkel nagy sikert arattak.

Meglátogatták fürdönket is.

Október 24-én szombaton este a Sellyem úti óvoda vacsoráján a Bowling étte-

remben is felléptek. A népviseletbe öltözött fiatalok hagyományos és modern táncokkal fergeteges sikert arattak. Táncukat felnőttékből álló lengyel népi zenekar kísérte. Útjukat budapesti városnézéssel folytatták.

HÍREK A KÁRPÁT-MEDENCÉBŐL

„... megmarad egy diadalmas erdélyi igazság: ez a föld egymás mellett... megtartja örökös tarka virágzásban a népeket, akik rajta és érette munkálkodnak.“

Kós Károly, 1925.

Ezeréves a Gyulafehérvári Római Katolikus Főegyházmegye

1009- 2009

Kedves olvasóink jogosan feltehetik a kérdést, hogy miért is kell tudósítani a jubileumról már az idén, hisz csak a jövő esztendőben írunk 2009-et. És miért éppen egy határon túli eseményről?

Akkor, amikor elhatároztam, hogy írok erről az eseményről, szemem előtt lebegett elsősorban Szent István tevékenysége, aki nemcsak államot alapított, hanem egyházmegyét is. Szent István felismerve az egyház szerepét a magyar társadalomban, tíz egyházmegyét alapít, közöttük a gyulafehérvárit is, Szent Mihály főangyalt rendelve égi pártfogójának.

Ezeréves történetében az egyházmegye kiváló személyiségeket adott a magyar nemzet számára, számos szerzetesrend működött és működik az egyházmegyében. Hadd említsem meg a ferences barátokat, akik fontos hangsúlyt fektettek az emberek lelki nevelésére, kegyhelyeket tartottak fenn, a szegény embereket istápolták és lelki támaszt nyújtottak minden rászoruló embernek Erdély viharos történelmében, a híveket, az embereket támogatván. Az egyházmegye leghíresebb zárandok helyét, Csíksomlyót, mai napig a ferences testvérek vezetik. A világ minden területén élő magyarok, katolikusok és nem katolikusok találkoznak minden év pünkösdjén, hogy tanúságot tegyenek hitükről, magyarságukról.

Az egyházmegye talán egyik legkiemelkedőbb egyénisége Márton Áron püspök, hisz nem lehet beszélni a gyulafehérvári egyházmegyéről anélkül, hogy egy pár szót ne ejtenénk róla. Személyiségével, hitével, példamutató életével meghatározta az egyházmegye életét a kommunizmus nehéz idejében. 1938-1980 között vezette az egyházmegyét. Jelmondata: „Non recuso laborem (Nem vonakodom a munkától), mely élete végéig elkísérte. Számos megpróbáltatáson ment keresztül. Így ír a nagy püspökről Lestyán Ferenc:

„Alig vette át az egyházmegye vezetését, a nagypolitika kettévágta a püspökség területét. A püspök székhelyén maradt, Gyulafehérváron. Az észak-erdélyi részek kormányzását a kolozsvári Püspöki Helyhatóság vette át. Oda költözött a Papnevelő Intézet is, mivel a kispapok zöme székelyföldi volt. Márton püspök ilyen körülmények között indult arra az útra, amely nagy áldozatok vállalására kötelezte. De ezeket egész lélekkel vállalta. Két szélsőséges rendszer: jobboldali és baloldali összecsapása és elnyomása között vállalta a nyílt kiállást. 1944 pünkösdjén kolozsvári beszédjében elítélte a faji üldözést, elnyomást. 1945 után felémelte szavát ismételtelen a baloldali világnézeti elnyomás és a kisebbségeket sújtó jogtalanságok ellen. Hatévi börtön és tizenkét évi kényszerlakás után sem engedett elveiből, az egyház és népe jogainak védelméről nem mondott le. Nagyok voltak a külső veszteségek, de a kiállítás erkölcsi tőkéje nem maradt gyümölcs nélkül hívei körében.“

*Istenünk,
te ÁRON püspököt
arra választottad ki,
hogy igazságodnak öre,
az üldözötteknek védelmezője
és népednek jó pásztora legyen.
Add,
hogy mielőbb
szentjeid között tisztelhezzük,
tanítása és példája
világító JEL legyen
mindannyiunk számára.
Amen.*

Amikor püspökké szentelték, ezeket a szavakat mondta: „Vallom és hirdetem, hogy vannak olyan igazságok, amelyeknek alapján minden igaz embernek találkozniuk kell. Ahogy Erdély földjén a hegyek völgyekkel, a mezők erdőkkel, hófedte bércek a síksággal váltakoznak, éppen úgy váltakoznak a népek Erdély földjén, ahol három nyelven beszélnek, és hat-hét féle szertartás szerint imádják Istent, de van a krisztusi evangéliumnak ereje, amely hozzásegít ahhoz, hogy különféle ellentétek összhangba olvadjanak fel és a testvéri együttműködés útját egyengessék.

Márton Áron szavai, nemcsak az akkori emberek számára szóltak, hanem a mai embernek is fontosak lehetnek. Minden nemzet számára fontos, hogy példaképei legyenek. Akik e sorokat olvassák, majd lehet, hogy egy pillanatra megállva elgondolkoznak, hogy mi lelkük mozgatója, mi magyarságuk mozgatója.

Ünnepel a gyulafehérvári egyházmegye, de ugyanakkor ünnepelni kell a magyarságnak is, mert a legszebb példa az életben az összetartozás. Egy történelmi pillanatra készül az egyházmegye és egy történelmi pillanatra magyarságunk is. Emlékeznünk kell és örülnünk kell, hogy ilyen örökségnek vagyunk részesei.

Az ünnepségsorozat további időpontjai:

- pünkösdi búcsú: 2009. május 30. Csíksomlyó
- záróünnepség: 2009. szeptember 29. Gyulafehérvár

Endrőd története

Régi írások alapján összeállították az endrődi tanítók (I.)

1894-ben létesült a kisperesi új iskola Szedlák Mihály helybéli mester vállalatában. Még ugyan ezen évben rendszeresítették a kondorostanyai második iskolát is. Egyenlőre bérelt helyiségben folyt a tanítás.

1896-ban a lakosság és iskolák növendékei nagy lelkesedéssel ülték meg az „Ezredévi Ünnepet”. A délelőtti istentisztelet után „a szarvasvégi szénáskertben nagy mulatság volt”, a község pedig 200 forintot osztott ki a szegények között.

1897-ben épült fel a kondorostanyai templom. A lakosság 2193 forintot ajánlott fel és 103.000 drb. téglát égetéséhez járult hozzá. Schiefner ajándéka 1671 forint volt. Az építést és tervezést Árvai Imre helybéli kőműves végezte 4827 forint 8 krajcárért.

Ugyanezen évben egyház átadta a községnek az eddigi kath. jellegű két községi ovodát.

1898-ban a gyomavégyi iskolához új tantermet építtetett a hitközség. 1899-ben a kocsorhegyen és a décspaskumi országot mentén telket vásárolt Grócz prépost-pébános, de a felépítést már nem ő, hanem 1900-tól utóda – Zelinka János esperes-plébános végezte 1900 szeptember havában. Ugyanekkor készült el az örménykúti új tanterem és az új kántor-ház is.

A huszadik század első tizede általában a béke és társadalmi előrehaladást jelentette bizonyos tekintetben. A „víványok-korszaka” fokozta az igényeket, elősegítette az emberi erő és szellem neki lendülését, de más oldalról jobban rávilágított a társadalmi ellentétekre és visszasságokra is. A szocializmus erőteljesebben a vidéken ekkor kezd jelentkezni.

Mezőfi, Várkonyi és társaik környékezik a munkásokat és sajtójuk terjesztésével erősen kiélezik az osztály-ellentéteket. A másik sajnálatos jelenséget abban látjuk falunkban is, hogy igen sokan kivándoroltak Amerikába. Akik vagyont szerezve visszajöttek, a nemzeti vagyont szaporították, de igen sokan künn maradtak és elvesztek a magyarságra nézve. 1906-ig közel 400-an vándoroltak ki.

Ugyanebben az időben épült újjá a „Vida féle szegényház” 11.200 Korona költségen.

1905 november 7-én lelkes ünnepe volt Endrődnek. A huszadik század legnagyobb magyarja – gróf Apponyi Albert látogatta meg a falut több 48-as képviselő kíséretében és erősítette a függetlenségi politika eszméit az ellenzéki érzelmű endrődiekben.

A szövetkezeti eszme is kezdi bontogatni szárnyait nálunk. A belterületen és az öregkertekben fogyasztási szövetkezet létesült, majd 1909 december 12-én ünnepélyes megáldásban részesült a 80.000 K. költséggel épült új szövetkezeti motoros-malom.

1908-ban nagy lendülettel megalkult a Katolikus Népszövetségi Szervezet is.

1910 június 22-én a Földművelésügyi és Kereskedelmi Minisztériumok, valamint a közgazgatási szervek képviselőinek jelenlétében megejtett az új vashíd közigazgatási és műszaki bejárása. Az előmunkálatok 1911-ben megkezdődtek. A híd a vármegye egyik legszebb közlekedési hidja lett és 1914 május 24-én rendkívül lelkes ünnepségek között áldott meg és adott át a forgalom-

nak. Az összes építési költség közel 350.000 koronára rugott, amelyből Endrőd község 200.000 koronát vállalt, míg a Kereskedelmi Minisztérium 50.000, a Földművelésügyi Minisztérium pedig 40.000 koronára segélyt utalt ki – az endrődi küldöttség kérésére és gróf Széchényi Miklós váradí meqvéspüspök közbenjárására. Tekintélyes adományt nyújtottak még: gr. Ferry Lipótné, a Körös-Tisza-Maros és az Ivánfenéki társulat. A fennmaradó összeget a vármegye fedezte.

1912-ben bérált először Endrődön az előbb említett gr. Széchényi Miklós v. b. t. t. megyéspüspök. Már első látogatása alkalmával úgy megszerette endrődi híveit, hogy állandóan a legnagyobb dicsérettel emlékezett meg róluk és mindenben igyekezett segítségükre lenni. 1912-ben még felépítette saját költségén a varjasi új iskolát és még ugyanazon évben helyi-lelkészséget állított a távol fekvő Kondorostanyán. Közbenjárására a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 6000 korona segélyt utalt ki a 30 százalékos adózás mellett is zavarokkal küzdő endrődi egyházközségnek.

Hamarosan megépült a mirhói második tanterem is Zelinka János apátplébános áldozatkészségéből.

Még ebben az évben megkezdte vm. az Endrőd-szarvasi országot kikövezését is, valamint részben kövezés alá került ezt követően az Endrőd-kondorosi út is.

Sajnos az 1914-ben kiütött világháború félbeszakította a munkát s így Endrőd mind máig nem jutott hozzá a közigazgatásilag mérhetetlenül fontos köut élvezetéhez.

(folytatjuk)

SACRAMENTUM Temetkezés

Gyomaendrőd (Gyoma), Bajcsy-Zs. u. 117.

Fiókiroda: Endrőd, Endrődi u. 9.

Állandó ügyelet: 06-30/696-71-17

GYEREKEKNEK

Mesék, versek...

Tündér mama

Az én mamám olyan tündér
éjszakánként szárnya nő.
Ő visz engem iskolába
onnan tovább repül Ő.

Siet nagyon az óvodába
röpíti a kicsiket.
Szárnyát majd meglebbentve
dolgozóba tovább megy.

Repül-repül mint a nyíl,
edzésünkre odaér.
Fáradtan tér haza velünk,
tétlenül percig sem ülünk.

Repülünk a vacsorához
eszünk is már ízibe.
Beszálunk a meleg kádba
szárnyalunk a pizsibe.

Elfáradt már a tündérszárny
a tündér is pihenni vágy.
Alszik szépen a csaiád.
Mindenkinek jó éjszakát.

Ujházi Aranka

AMIT ISTEN EGYBEKÖTÖTT...

Koloh Gábor és Bakó Beáta október 25-én kötött szentségi házasságot az endrődi templomban. Közös életüket kísérje Isten áldása.

TANYAI ISKOLÁK EMLÉKEZETE I.

Október 25-én szombaton szép őszi napra ébredtünk.

Ismét ünnepeltünk, immár másodszer, amikor az endrődi templomban a külterületi iskolák miséjére szép számban összegyűltünk. Az ünnepséget megtisztelte Várfi András polgármester és Dr. Csorba Csaba jegyző is.

Az ünnepi szentmisét Iványi László t.b. kanonok, plébános a volt külterületi iskolák elhunyt és élő tanítóiért, diákjaiért ajánlotta fel. Szentbeszédében rámutatott arra, hogy az iskolák körül élő közösségek is formálódtak. Sajnos, ezeket az összetartó tanyai közösségeket a 60-70-es évek tanyapusztító politikája felszámolta. Név szerint is felsorolta ezeket az Öregszőlő és környéki iskolákat: Décspáskumi, Polyákhalmi, Ugari, Timár-Brichse, Csáki, Kápolnás, Szent Imre.

Szentmise után az öregszőlői volt Kápolnás iskola mellett a felújított Vida-féle keresztet szentelte meg a plébános. Idézett Kulik Szilvia néprajzos dolgozatából:

„Kápolnás iskolai kereszt: Meglepően szép kereszt áll az Öregszőlőben a Bordács-féle portán. Valamikor az Öregszőlőben nem voltak lakóházak, csak szőlőskertek és hozzájuk tartozó kunyhók. A szőlőskertek gazdái és egy Vida nevű inspektor - kinek szintén volt itt szőlője - 1888-ban állítottak a kert sarkába arccal a szőlők felé egy keresztet. A fa oszlopára szőlőszem alakú díszeket véstek. 1920-as években azonban iskolát terveztek a helyére és a keresztet a Bordács-féle portára vitték, amely ott még ma is áll. E kereszt feladata volt hajdan, hogy a szőlőskerteket őrizze.”

Ezt a keresztet újította fel Timár Miklós és Szakalos Tibor. A kereszt régi gondozójának, Bordácsnének házában unokája, Filyó György lakik, így most már az ő portáján áll a kereszt, ő vigyáz rá tovább.

Ezután az ünneplők átmentek a kondorosi út mellett lévő Dinya-féle korábban már felújított kereszthez, ahol egy új emlékművet szentelt fel a volt Ugari iskola emlékére Szujó Antal kevermesi plébános, aki ebben az iskolában tanult.

Alt Jánosné nyugdíjas tanítónő így emlékezik:

„Iskolánk az akkori plébános, Csernus Mihály segítségével épült 1928-ban. 42 évig szolgált a tanyai gyerekek oktatását, nevelését. Nagyszerű tanítóink voltak, ők többek voltak, mint tanítók, csodálatos emberek, akik nemcsak betűvetésre tanítottak meg bennünket, hanem tisztességtudó, becsületes embereket próbáltak belőlünk nevelni. Igen nehéz körülmények között gyerekek, felnőttek meg kellett küzdeni a természeti erővel, sárral, faggal, hóviharral. Köszönet a még élő tanítóinknak, az elhunytaknak adjon a jó Isten örök nyugodalmat.

Az ugari iskolában a tanítás 1970-ben szűnt meg végleg. Megtörtént a körzetesítés, ezzel megszűnt a tanyavilág is. A diákok a további tanulmányukat Öregszőlőben folytatták.

Most pedig ismertetném azoknak a tanítóknak a névsorát, akik 42 év alatt az ugari iskolában végezték fáradságos munkájukat.

Brixe Ernő, Kovács Dániel, Dinya Ilona, Dr. Varga Ferenc, Vaszkó Mihály, Lasnyi István, Kalmár Ákos, Paróczai Gergely, Kalmár László, Uhrin Erzsébet, Bányai Tivadar, Iványi Imre, Gellai Béla, Dombosné Szabó Teréz, Hunya Alajos, Kovács Ilona, Szurovecz Margit, Palotai Katalin, Ladányi József és Ladányi Józsefné, Czibulka József.”

A volt tanulók egy-egy szál virágot helyeztek el az emlékműnél volt tanáraik tiszteletére.

Dr. Erdész Ádám ünnepi beszéde október 23-án

folytatás a 9. oldalról

tett, és vitték az információkat és keresték a kezdeményezésre kész embereket. Így történt ez itt Endrődön és Gyomán is. Ahogy a szarvasi járásban is, a gyomai járásban is néhány napos hatalmi vákuum volt, először a régi vezetők éledtek, és a Hazaifias Népfőfront keretében próbáltak helyi vezető szervezet létrehozni, amely már ugyan forradalmi látszik, a nevében is viselte a Forradalmi Bizottság nevet, de tartalmában éppen mást akartak, az események lendületét csökkenteni, a változások mérlegfogát kihúzni. Endrődön 27-én állították össze egy olyan listát, amelyben másnap akartak megválasztani a Forradalmi Bizottságot. Voltak azonban olyan helyi politikusok, közéleti emberek, akik ezt áthúzták. Volt egy Dienes Izra nevű tanító, aki rögtön, amikor megkezdődött ez az előre leosztott lapokkal játszó parti, közbeszólt, hogy Vaszkó Mihályt hívják ide. Azt a nagytekintélyű egykori kisgazda politikust, aki a Parlamentben is megfordult, és ő lett a Forradalmi Bizottság elnöke. Mellé csatlakozott jogvégeztként Uhrin Vendel. Hasonló módon zajlott le Gyomán is, ahol az éledő Kisgazda Párt is jelentős szerepet játszott a forradalom menetében, vitelében. Ezeknek a frissen felálló forradalmi vezető testületeknek egy hét adatott arra, hogy megpróbáljanak gyors változásokat végrehajtani. Ebben a pillanatban, ebben az időszakban, dacára annak, hogy ma már tudjuk azt, hogy a nagyhatalmak nem akartak beavatkozni, Nyugat-Európában, Amerikában sem váltak a kockázatot, de mégis nagyon sokan hitték el azt, hogy Magyarország kicsúszhat a csizma talpa alól, és hihetetlen lendülettel, találékonyssággal, erővel, bizalommal vetették bele magukat a küzdelembe.

Az első lépés mindenütt az önkormányzati testületek megszervezése volt, mert nemcsak a forradalmi bizottságok alakultak meg, hanem megalakultak a munkástanácsok, értelmiségi forradalmi bizottságok, azok az emberek, akik a közösségükért tenni akartak, megtalálták maguknak a cselekvés terét és lehetőségét.

Első lépése volt ezeknek a frissen felállított önkormányzati testületeknek az ellátás szervezése, előkészületek az őszi munkákra, és Békésben, Gyomán is, Endrődön is, másutt is volt egy különösen fontos feladat, a föld tulajdonjogának a helyreállítása. Hisz az a föld, melyet 1848-ban szereztek meg a tulajdonosaik a jobbágyfelszabadítással, ez a föld került veszélybe a TSZ szervezéssel és más módon a paraszti társadalomra, az úgynevezett kulákokra gyakorolt nyomással. Majdnem mindenütt megindult a tsz-ek gyors és radikális felbomlása, a tagosításokkal már a többször gazdát cserélt földek visszatértek az eredeti tulajdonosaikhoz, de még sok helyen itt is, hol a tulajdon szentségéről volt szó, erős visszafogottság érződött, nem vágtak bele azonnal a felosztásnak, hanem ahogy a gazdasági év megkívánta, úgy jelölték ki azokat a határokat, ahogy lebontják ezeket a mesteres képződményeket.

A szolidaritás példája volt az is, hogy sok helyről, így Gyomáról is, elindultak

olyan szállítmányok, amelyek Budapestre vittek fel élelmet. Ezek a szállítmányok természetesen hozták az információt is, frisset, megbízhatót. Tudjuk, hogy ez a forradalmi ünnep mindössze egy hétig tartott, Békéscsabánál is, Orosházánál is megjelentek a szovjet tankok, és elfoglalták ezeket a településeket, és az egész megyét is.

Az már kevésbé ismert, hogy a forradalom nem ért véget Békés megyében. Levél-tárral néhány évvel ezelőtt kezdett hozzá a forradalom dokumentumainak publikálásához, és a kutatás során minket is meglepett, hogy november 4-e után nem lett vége jószerivel semminek. Azok a forradalmi bizottságok a helyükön maradtak, és egészen decemberig befolyással voltak a helyi események történetére. Példának okáért itt november 8-án Balogh Elek Endrődön, a Forradalmi Bizottság tagja, le kívánt mondani. A tanácsi vezetők kérték arra, hogy maradjon a helyén, és vigye továbbra is az ügyeket, mert hisz hiába jöttek vissza a régi emberek, nem rájuk hallgattak, hanem a baloghelekekre, a vaszkó Mihályokra, a muszkálistvánokra Gyomán, és azokra az emberekre, akik hitelesek voltak. Megindult egy csendes kis küzdelem. Ezeknek a küzdelmeknek több színtere volt. Természetesen a termelősövetkezetekben, üzemekben tovább működtek azok a forradalmi önkormányzati szervek, amelyek ezekben a napokban létrejöttek. Folytatódott tovább a termelősövetkezetek bomlása, és sok helyen az üzemekben is megmaradt az üzemi bizottságok kezében az irányítás.

A küzdelem másik fóruma a tanács-testületekben volt. Itt azután, ahogy az hónapok haladtak előre, igyekeztek a forradalmi vezetőket kiszorítani. Ennek mintegy visszahatása volt az, hogy decemberben az országos forradalmi hullámmal párhuzamosan, december 4-én volt nagy tüntetés Budapesten, Békés megyében is szinte egy másik, a békés előzőnél már határozottabb, erősebb, több összejövetéssel járó második forradalmi hullám bontakozott ki. December 4-én a gyomai Forradalmi Bizottság adott ki állásfoglalást. 11-én nagy tüntetés zajlott le. Hasonló események voltak Gyulán is, ahol december 6-án volt egy több ezer fős néma feketekendős asszonytüntetés. Békéscsabán is, Orosházán is zajlottak le ilyen események. Sokkal nagyobb összejövetél volt Sarkadon, amely ipari központ volt a cukorgyárnak köszönhetően, és a legélénkebb konfliktusok ott voltak, ahol a munkásság nagyobb létszámban volt jelen, ott egy karhatalmi rendcsinálás után azt hitték, hogy minden rendben van, ám másnap mintha olajat öntöttek volna a tűzre, úgy lobbant fel az ellenállás, és követelték a letartóztatottak visszahozatalát. Battonyán határőröket fegyvereztek le. Mindennek a második forradalmi hullámnak a december 10-én kihirdetett statárium vetett véget. A statárium lehetőséget teremtett arra, a halálos ítéletek gyors kihirdetésére és végrehajtására, ilyennek lett áldozata a gyulai Farkas Mihály és Mány Erzsébet, és megindultak azok a karhatalmi atrocitások, amelyek látványos falukörbevévessel, verésekkel próbálták megmutatni azt,

hogy ki az úr a házban. December 12-én Gyomán is volt sebesüléssel járó ilyen konfliktus. Az utolsó dátum december 17-e, amikor már az előbb említett gyulavári fiatalokat letartóztatják.

Ezzel ért véget a forradalom esemény-sora, de természetesen maga az emlék még hosszú ideig élt. Élt, de aztán a hatvanas években ez elkezdett lefelé süllyedni. Ahogy a kádári rendszer a konszolidációval valami pozitívát is tudott mutatni, a társadalom úgy döntött, hogy megkötötte ezt a kompromisszumot. Olyannyira erős volt ez, hogy amikor a hatvanas években amnesztiával szabadultak és kijöttek a börtönből, nem egy közülük, többek között Eörsi István arról írt, hogy megdöbbentette az, hogy mennyire nem maradt meg a társadalomban '56 emléke. Úgy fogalmaz, hogy „mi a börtönben ebből merítettük az erőt, aki ezt elfelejtette, az erkölcsileg lezuhant. Számunkra ez szinte mindennapos élmény volt, tárgyalt élmény. Ahogy kijöttünk, azt láttuk, hogy ez a társadalom rohamléptekben megy a konszolidáció felé.”

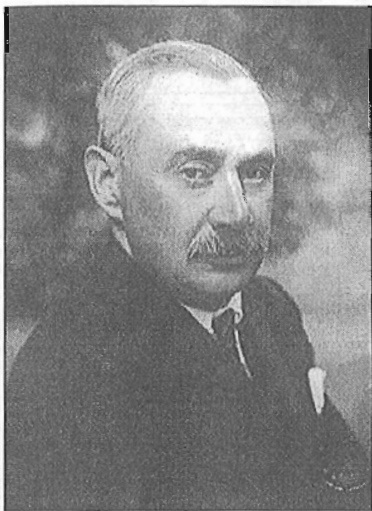
Hogy mennyire elfelejtette ezt a társadalom, azt is jelzi, hogy a demokratikus ellenzék, akik aztán először tüzték '56-ot is nyilvánosan a zászlajukra, maga sem gondolt arra, hogy '56 örökségére nyúl vissza. Kende Péter mesélte el egy interjújában, aki a párizsi emigráció egy meghatározó alakja volt, hogy amikor először találkozott – kicsoda furcsaság – Kolozsvárral, mert ott tudtak találkozni Kiss Jánosral, Bence Györggyel, akkor a legnagyobb vitáik azon voltak, hogy hogyan ítélje meg a szerveződő magyarországi belső ellenzék '56-ot. Úgy fogalmaz, hogy „nem hitték el nekem, hogy minden magyarországi ellenzéki mozgalom csak '56-hoz megy vissza. Úgy tekintettek, mint valami régi dologra, mely lezárta az első világháborút, a második világháború utáni Magyarország történetét. Figyelemmel hallgattak, de csipetnyi kételkedés volt a szemükben és az ellenvetésként elmondott gondolataikban.”

A változás gyorsan bekövetkezett... ez az erő 86-ban már nyilvánosan megemlékezett 1956-ról és tudjuk, a rendszerváltozás után a társadalom visszaszerezte magának azt az információt, azt a tudást, ami '56-ról szólt. Az a következő kérdés, nagy kérdés, hogy ez a tudás együtt jár-e azzal, hogy '56 is olyan kohéziós erővé válik, mint 1848-49. Úgy gondolom, hogy ahhoz, hogy ez az összetartó erő, ez a magyarokat összetartó, és egész Európában, sőt az egész világon tiszteletet parancsoló erő igazán hatni tudjon, amellel, hogy az emlékeket számon tartjuk, hogy megteremtjük az emlékezet helyeit, kell még valami. Hogy ne feledjük el azt, hogy ez a forradalom a magyar társadalom egészének a produktuma volt. Ide mindenki visszanyúlhat, visszanyúlhatnak azok, akik fontosnak tartják a tradíciót, az egyéni szabadságjogokat. Visszanyúlhatnak azok is, akik fontosnak tartják a baloldali értékeket, a szociális értékeket. Hisz itt együtt egy közös ellenség ellen harcolva még egy oldalon állt mindezen erők akkori képviselője. Ám, hogy eleven erő legyen, nem sza-

Irodalmi oldal

Krúdy-fantázia

Izgalmas, emlékezetes alkotás Török Tamás rádiókompozíciója, a Krúdy-fantázia. Sokszor meghallgattam, hiszen lemezen is megjelent... s legalább olyan varázslatos, mint Huszárik Zoltán filmje, a Szindbád.

„Eszembe jutott, hogy megcsinálhatnám a magyar film-történet legtárstalanabb csilágának auditív parafrázisát, s benne egyet és más elmondhatnék még Krúdyról- írja Török Tamás.[...] Nekem is úgy tűnik, hogy a Krúdy-mű mindenkit levét a hátáról, aki be akarja törni, egészen Huszárik

jöttéig. Huszárik Zoltán megtalálta az egyetlen módot: nem alkalmazta, hanem a képzeteit közölte róla. Nem Krúdyt alkalmazta filmre, hanem a nézőt alkalmazta Krúdyra. Az én Krúdy-fantáziám megformálásához a Szindbád – film gondolata adta a bátorságot.[...] A hangfantázia Krúdy képzeteire épüljön, arra hogy Krúdy emberközpontú képzeteinek legtöbbször hangzó képzet. S arra épüljön, hogy Krúdynál a halottak úgy élnek tovább, mintha mi sem történt volna velük, de az élő ember mozdulatlanul olvad környezetébe, olyan magára hagyott, félték és tehetetlen.”...

Egy férfi hangját halljuk... s mondatai nyomán megelevenedik a korabeli Pest és Buda, amikor még „ifjú volt, virágzott benne a szerelem”, és „gyümölcsszaga volt a Dunának”, „ser és saftos virsli illata lengte be a tereket”. A hang lehet maga az író (Krúdy), de lehet főhősünk, Rezeda Kázmér is. Nem tudjuk, melyik évben járunk, csak azt, hogy áldozócsütrötök van, amikor is „álmovárosá lett Budapest, s mindenki azt álmodott, amit akart, még az öreg Rezeda Kázmér is boldognak érezte magát.” Ezt már egy nő hangján halljuk, aki három személyt is megtestesít. Antóniaét, az Álomét (Rezeda Kázmér álma) és „a Hangét”, aki végig jelen van. Egymásba olvadnak hangok, szavak, mondatok, visszhangoznak hol távolról, hol közelről, itt erősítik a mondanivalót, ott láttatják a nem láthatót.... Felvillannak Óbuda fényes háztetői, a vízvárosi, tabáni harangok, varrógépek hangját hozza a szél, a Fácán vendéglő jellegzetes „zajai” megelevenednek, Piros Flórián zenekara, a cigányzene s az éjszaka hangjai. Rezeda Kázmér emlékeiből előjönnek ifjúsága színterei, életének nőalakjai, s a szerelem. Egy suttogó kórust hallunk, azoknak a lányoknak, nőknek, asszonyoknak a hangját, akik rajongva, csodálattal néznek Rezedára. Ebből a korból válik ki Antónia hangja. „Mintha ez az egy női lény egyesítette volna magában azokat a nőket, akiket Rezeda úr szeretett, és soha el nem felejtett, az érzelmes barnákat, könnyed szökeket, kékszemű vörösöket.”

Tudjuk, Rezeda életcélja a szerelem, de nem alkalmas ilyenfajta sikerekre. Antónia szerelmet suttog hősünknek, de a következő pillanatban már ott táncol egy kefehajú hadnaggyal. Rezeda azt állítja, hogy korábban mindenütt, mindig őt, Antóniát kereste. Még a Fácán vendéglő finomságai is a nőket, a Nőt juttatja eszébe, így a fagyalt éppúgy élővé válik, mint a sajt vagy a mellehúsa. Ka-

nálcörgés, az evés hangjai, a vendéglő minden „zaja” részesevé tesz bennünket a gasztronómiai élvezeteknek. Rezedát kissé kijozanítja „Árnyék”, akitől tanácsot kér, s aki cinikus válaszaival a realizmust képviseli.

„Ismét megcsalnak a nők!” - visszhangozza, és figyelmezteti hősünket, hogy eljárt felette az idő. Úgy tűnik, mintha belső monológot hallanánk, hiszen Török Tamás ugyanazt a hangot (Latinovits Zoltánét) kétféleképpen szerepelteti: egy közeli férfihang, majd egy távoli duruzsoló álomszerű hang párbeszédéeként.

„Inkább talán az Álomnak hiszel? A csalóka Álomnak!”

S itt kiválik az Álomnak (Császár Angela) az Antóniának a hangja, aki nemcsak a valóságban, de álmában is megcsalja. Később egy lámpa alatt folytatódik a dialógus, és Rezeda arra kéri Árnyékot, hogy beszéljen még a nőkről, „beszélj Antóniáról”. A válasz végképp kijozanító. Közben ismét felvillannak régi emlékek. Érdekes Rezeda és az óbudai csodadoktor Kisilonka Jácint találkozása. Együtt hajóznak át Szent Margit szigetére. Csacsogó, csobogó hullámokat, távolból felhangzó vonat zakatolását emberi hangokkal tesz élővé a rendező, s közben olyan mondatokat hallunk (Rezeda szájából): „Sohase volt otthonom, mindig csak megszállóvendég voltam”... „hajótörött vagyok”.

Húsz éve várja ezt a pillanatot, hogy rátaláljon a Nő-re, a Varráslóra, aki megújulást jelent számára.

Végül ott találjuk Alvinczi Eduárd házában, amint éppen meglesi szerelmesét, s a spanyolfal mögött fültanúja lesz a légyottnak. De amint előlépett, Antónia nem ijedt meg, sőt... mindent feloldó játékba kezdenek, s végül ismét passzív szemlélője, bámulója lesz az elérhetetlen Nőnek. Az egész kompozícióban az emberi hangokon kívül néhány hangszert hallunk még, fuvolát, gordonkát, hegedűt, cimbalmot.

„Mit akar Szindbád!- kérdezi Huszárik Zoltán, a film rendezője. Elsősorban élni, minden életközegben benne lenni- tájban, nőben, tárgyban, az ételek jó ízében, kifakult borospoharak tükrében, temetők mohos keresztjeiben [...]”

Mit akar Rezeda Kázmér! Ugyanezt... Szindbádhoz hasonlóan Rezeda is hasonmása az írónak. És Török Tamás... a hangfantázia rendezője! Krúdyval és hallgatóival egyszerre élni át jelent, múltat, valóságot, látomáskepeket... feloldódní hangulatokba, lírába, időtlenségbe...

Krúdy Gyula születésének 130., halálának 75. évfordulóján – a Szindbád filmhez társítva – érdemes meghallgatni Török Tamás hangfantáziáját.

A Felhők című művéből idézve emlékezünk mi is a kerek évfordulós íróra.

A mesebeli árva gyermek a magyar nyelv. Még az ág is húzta. Pedig gyönyörű tartományai vannak. A legszebb országon húzódnak folyamai. A vadmadarak, csillagos égboltozat alatt lakó pásztorok és rajongó költők vigyáznak ez árva gyermek lépéseire, amíg jární tanult. Néha eldugdosták, mint a bujdosó kurucot vagy honvédet. Szőlőhegyek borházaiában, kollégiumok üres padlásain, a bedőlt pusztai kutak felett szárnyaló szél zúgásában élt. Tompa Mihály hallgatja a folyón mosó menyecskék felgyűrt ruhája felől a nép dalait. A Vachotték kertjében az árvalányhaj alatt meghúzódik. De lakott a gályákon is evezőpadhoz láncolt prédikátorok bús lelkében. Bujdosott Caraffa elől a bányavárosokban, a Bükk rengetegében, a kékszemű álmodozó regényíró, reményegében, az Újépület celláiban... Az árva gyermek felnövekedett, megerősödött, királyfi lett belőle, mint a mesében. A legszebb ruhája van, egy nagytehetségű irodalom hordja a kincstárába a bányák és fantáziák mélyéről az ékköveket, az új magyar szavakat, fogalmakat. És most újra a gazdagodás útján van. A háborúnak temérdek új szót, érzést, gondolatot köszönhet majd az irodalom. Eddig csak a salak, a halpénz, a békalencse vetődött fel a folyam felszínére. (Itt- ott úszik egy különös virág, a messziségben növekedő új nagy fának tavaszi virága.) Nem kell bántani drága, árva gyermekből királyfivá növekedett magyar nyelvünket. Őt már senki se veheti el tőlünk. Amint a múltunk, a legsajátosabb nemzeti múltunk is a miénk marad, bármi történjék. (1915)

Polányi Éva

Ízes Ízek

November

Vegetáriánus fasírt

Zsemlelétjében megáztatunk, kinyomkodjuk és finomra vágott petrezselyemzölddel, kaporral összekeverjük. Sóval, borssal fűszerezzük, 3 tojással és kevés zsemlemorzsával jól összedolgozzuk. Pogácsákat formálunk belőle és olajban kisütjük. Burgonyapürével tálaljuk.

Seidl Ambrus

Hájas kiflire éhes? Endrői hájas kifli, káposztáslepeny... stb. sütését kelt tésztából és egyéb, tájlagos sütemények készítését vállalom. Telefonszám: 06-66/284-155; 06-20/770-87-80

FENYŐ FŰRÉSZÁRU

deszkák, OSB lapok, lécek, kerítéslécek, pallók,
szegőlécek, gerendák, lambéria

TÚZIFA
bükk, tölgy, akác, akácfaoszlop

KAPUFA BT. Gyomaendrőd, II. ker. 467.
06/70 513-95-14
A kondorosi úton, a vásártér után

„ SZONDER „

Kereskedelmi és Szolgáltató Kft

Cipőtalpbélés gyártás

Kéreg forgalmazás

Üzem: 5502 Gyomaendrőd Fő út 81/1

T/Fax: 06-66 386-037

Mobil: 06 20 451 1944

METÁL STOP KERÉKPÁR ÉS SZERELVÉNY ÜZLET

Kerékpár forgalmazó, markabolt és szerviz
Tornádó elektromos kerékpárok

Gázkezelőgépek, kazánok, radiátorok,
Csövek, szerelvények

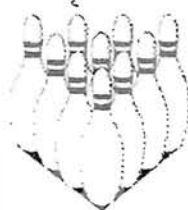
Hűtőszekrények, fagyasztóládák, mosógépek,
Háztartási kisgépek, szórakoztató elektronika
Szegek, csavarok, zárok, lakatok
Fürdőkádak, mosdók, csaptelepek, mosogatók
GYOMAENDRÖD, Bajcsy-Zsilinszky u. 44.
Tel.: (66) 386-909

*Hitelletőség! Minden kerékpárhoz
értékes ajándékot adunk!*

BOWLING TREFF ÉTTEREM SÖRÖZŐ

Fő út 81/1. a volt ENCI udvarában

Magas szintű szolgáltatással, kellemes környezetben várja vendégeit. Bankettek, bálók, vacsorák, lakodalmak, díszbédél összekötött értekezletek, konferenciák, találkozók rendezése mérsékelt árakon lehetséges 160 fő befogadásáig. Az étterem speciális kívánság szerinti menü elkészítését is vállalja.

Délután öt órától a bowling pálya bérelhető óránként 1.800-forintért.

Telefon: (66) 282-048, (20) 9520-243

Műanyag ajtók, ablakok, téli kertek

Németh Nyílászárógyártó
és Forgalmazó Kft.

5502 Gyomaendrőd,
Fő út 81/1
Tel/Fax: 66/386-328

MŰHOLDAS, FÖLDI ÉS WiFi antennák

Digitális műholdvevő már
14 900 Ft-tól

UPC Direct
NÉZZÜK A MINŐSÉGET

Széles választékkal és kedvező árakkal
várjuk az érdeklődőket.

Telex Távközléstechnika
Békéscsaba Gyóni G u. 6. Tel.: 66/442-755

AKIK AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGBA KÖLTÖZTEK

dédunokái, ükunokája és a rokonság

ÖZV. KOÓS LÁSZLÓNÉ TÍMÁR IRÉN, aki Endrődön élt, szeptember 30-án 85 éves korában rövid betegség után az Égi Hazába tért.

PAPP KÁROLYNÉ OLÁH MARGIT, aki Hunya Rákóczi u. 77. sz. alatt élt, 88 éves korában az Égi Hazába költözött. Gyászolják: leányai, unokái, dédunokája és a rokonság

ÖZV. POLÁNYI IMRÉNÉ TIMAFALVI KATALIN, aki Endrődön élt, okt. 23-án 78 éves korában elhunyt. Gyászolják: a családja

ÖZV. UHRIN DÁNIELNÉ TÍMÁR ESZTER, aki Endrődön, a Rózsakert Otthonban élt, okt. 25-én 89 évesen váratlanul elhunyt. Gyászolják: Leányai, fia és családjuk

VÁRADI TIBORNÉ FEKÉCS MÁRIA, endrődi származású, aki Budapesten élt, okt. 3-án 85 évesen elhunyt, végső nyugalomra 10-én Endrődön helyezték. Gyászolják: testvérei, testvéreinek családjai, rokonok, ismerősök

ÖZV. VASZKÓ GÉZÁNÉ DRAHÓ MÁRIA, aki Endrődön a Toronyi utcában élt, hosszú betegség után 93 évesen elhunyt. Gyászolja: leánya, unokái, testvére és a rokonság.

Békesség haló poraikon,
fogadja be őket az Úr
az Ő országába.
Az Örök Világosság
ragyogjon felettük!

Az endrődi Katolikus Központi Temetőben kriptasírhelyeket lehet vásárolni. További információ a plébánián hivatalos időben személyesen, vagy a 66/283-940-es telefonszámon.

Az endrődi templomban, a katolikus szertartás szerint eltemetett halottakról 40 évre visszamenőleg, név szerint megemlékezünk halálozási évfordulójuk napján.

Szép és üdvös lenne, ha a gyászoló család, egy éven belül havonta, egy éven túl évente szentmisét ajánlana fel elhunyt szeretteikért.

Az endrődi katolikus temetők takarítását, karbantartását támogathatjuk adományok felajánlásával:

Kézpénzbefizetés az endrődi plébánián hivatali időben (munkanapokon 8-12), vagy az Endrődi Szent Imre Egyházközségért Közhatalmú Alapítvány számlájára befizetéssel vagy átutalással. Számlaszámunk: 53200015-10003231 Endrőd és Vidéke Takarékszövetkezet.

*„Nem múltak el ők, kik szívünkben élnek:
Híába szállnak árnyak, álmok, évek.
Ők itt maradnak bennünk csendesen még.
Hiszen hazánk nekünk a végtelenség.”*

(Guhász Gyula)

Híradásunkban csak azokról emlékezünk meg, akiknek közléséhez a hozzátartozók hozzájárultak!

HANYECZ MÁTÉNÉ DÁVID MARGIT, aki Hunya Alkotmány u. 15. sz. alatt élt, 93 éves korában az örökkévalóságba költözött. Gyászolják: gyermekei, unokái,

Fényképalbum

A kép készült 1938-ban Hunyán, az Iványi sori Pogány iskolában. A tanító akkor Kalmár Ákos volt.

Beküldte:

Kalmár Imre, Hunya,
Kossuth u. 32.

Ünnepelt a város október 23-án

folytatás a 16. oldalról bad meg-
feledkez-
ni arról, hogy '56 hagyomá-
nya nem köthető össze a kádári
rendszer hagyományával. Hisz
'56 függetlenséget akart az or-
szágnak. A kádári rendszer egy
nagy birodalom vazallusává tet-

te Magyarországot. '56 polgá-
ri demokráciát akart, a kádári
rendszer diktatúrát hozott, ön-
maga minősítése is az volt, hogy
proletárdiktatúra. '56 jogállá-
mot akart, a sokszor emlegetett
kiváló helyi és országos politi-
kusok mindig arról beszéltek,

hogy ha van elszámolni való,
az csak a bíróság előtt történhet
meg. A kádári rendszer megtor-
lása során több mint 400 emb-
er vesztette el életét, ezek kö-
zül 229-en bírósági ítélet után, a
többiek a különféle fizikai megtor-
lásokban, atrocitásokban, ve-
résekben. A marasztaló börtön-
büntetések száma 16.000 fölött
volt, és emellett 13.000 embert
internáltak. Ehhez tegyük hoz-
zá még azt a megtorlást, amit a
karhatalmi alakulatok végeztek
el minden faluban. '56 egy evol-
úcióra épülő működő gazdasá-
got akart, jött egy olyan utána,

ami alig-alig volt folytatható.

Ha mindezeket szem előtt
tartjuk, úgy gondolom, hogy
a hosszú nemzedéknyi felejtés
után is '56 újra olyan élmény-
nyé válhat, amely hasonló lesz
1848-49 emlékéhez, és úgy gon-
dolom, hogy erre most különö-
sen nagy szükségünk van.

Mit üzen nekünk 1956?
Üzen az összetartozásról, üzen a
szolidaritásról, üzen az áldozat-
készségről. Csupa olyan erény,
amelyre a mai magyar társada-
lomnak égetően szüksége van.

Köszönöm a figyelmüket.

AGRO ÁRUHÁZ

Gyomaendrőd, Fő út 15.
Telefon: 06-20-9527-032 és
06-66-386-274.

Kedves vásárlóim!

Novemberi ajánlataim:

- kandallók, szenes kályhák, füstcsövek
- olajradiátorok, hősugárgázók
- festékárúk: zománc, olaj falestékek
- csempé ragasztók, gletanyagok, ecsetek
- szivattyúk, tömlők, kéziszerszámok
- csavarok, szegek, huzalok, kerítés drótok
- műanyag kukák 110 l - 120 l, műanyag hordók
- alu létrák, balták, fejszék, fűrészek
- láncfűrészek, fűrőgépek, sarokcsiszolók
- munkavédelmi bakancsok, kesztyűk, ruhák
- szőnyegek, asztalterítők, fürdőszoba szőnyegek
- virághagymák, rózsatövek, virágföldek
- fóliák, műanyag zsákok, szinegek

Várom kedves vásárlóimat!

FARKAS MÁTÉ

VÁROSUNK, Gyomaendrőd * Megjelenik havonta * Kiadja az Endrődiek Baráti Köre Egyesület *

Főszerkesztő: Iványi László * Szerkesztőség címe: 5502 Gyomaendrőd, Fő út 1. Tel., Fax: (66) 283-940 (20) 9457-843 varosunk@gmail.com *

Szerkesztők: Cs. Szabó István, Márton Gábor, Polányi Éva, Sóczó Géza, Szonda István, Várfi Péter *

Felelős kiadó: Vaszkó András * Megjelenik minden hónap első hétfőjén, Interneten minden hónap elsején *

MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTERIUM: Nytsz.: B/PHF/1495/BÉ/1995. * HU ISSN 1586-3689 * készült: (70) 566-39-88

Interneten: <http://www.szentgellert.hu> * E-mail: varosunk@gmail.com